M. IRIMIA

CIMITIRELE DE INCINERAȚIE GETO-DACICE DE LA BUGEAC-OSTROV

Ca urmare a unor săpături sistematice și a unor cercetări de suprafață, au fost descoperite în Dobrogea de-a lungul anilor, nenumărate dovezi materiale ale viețuirii geto-dacilor. Descoperirilor mai vechi de la Cernavodă [1], Tariverde [2], Murighiol [3], Satu Nou [4], Telița [5] etc., li s-au adăugat mai recent cele de la Ostrov, Beilic, Băneasa, Adamclisi, Rasova și Hîrșova [6], sau cele din necropola tumulară de la Histria [7].

Așezările și cimitirele getice din apropierea Dunării aparțin unei zone cu pămînturi mai fertile, cu bălți bogate în pește, cu o climă mai blîndă, cu lunci și păduri mai numeroase decît în alte părți ale Dobrogei. În această arie bogată în resurse naturale, unde descoperirile arheologice au dovedit o intensitate de viață și de productivitate pentru toate epocile istorice, au fost identificate în ultimul timp două noi necropole băștinașe.

---

[1] D. Berciu, *Descoperirile getice de la Cernavodă (1954) și unele aspecte ale începutului formării culturii Latène geto-dace la Dunărea de jos*, în *MCA, IV*, 1957, p. 281—318.

[2] *SCIV* III, 1952, p. 269—272 ; IV, 1953, 1—2, p. 129—136 ; V, 1954, 1—2, p. 100—117 ; VI, 1955, 2—3, p. 543 ; *MCA*, IV, 1957, p. 77—84, V. 1959, p. 318—323 ; *MCA* VII, 1961, p. 273—281.

[3] Expectatus Bujor în *SCIV*, VI, 1955, p. 571—579 ; *SCIV*, 1956, 3—4, *începutului formării culturii Latène geto-dace la Dunărea de jos*, în *MCA, IV*, 1959, p. 325—330 ; *MCA*, VII, p. 297—300 ; Idem *О ГЕТО-ДАКИЙСКОЙ КУЛЬТУРЕ В МУРИГИОЛЕ*, în *Dacia*, NS, II, 1958, p. 125—141.

[4] B. Mitrea, *Un cimitir geto-dacic în sud-vestul Dobrogei*, în *Omagiu lui Constantin Daicoviciu*, editura Academiei RPR, 1960, p. 409—413 ; B. Mitrea, C. Preda și N. Anghelescu, în *MCA*, VII, 1961, p. 283—290 ; idem, în *MCA*, VIII, 1962, p. 369—372.

[5] G. Simion și Ghe. I. Cantacuzino, *Cercetările arheologice de la Telița (comuna Poșta, r. Tulcea, reg. Dobrogea)*, în *MCA*, VIII, 1962, p. 373—382.

[6] A. Aricescu, *Die bodenständige Bevölkerung der Dobrudscha und ihre Beziehnungen zu den Griechen in der hellenistischen epoche*, în *Studii Clasice*, III, 1961, p. 67—82 ; idem, *Noi date cu privire la cimitirele getice din zona Dunării în Dobrogea* (rezumat), în *Revista Muzeelor*, anul II, 1966, nr. special, p. 425.

[7] P. Alexandrescu, *Necropola tumulară. Săpături în 1955—1961* în *Histria*, vol. II, editura Academiei RSR, București. 1966, p. 133—294.

Punctele arheologice recent descoperite sînt situate pe teritoriul satului Bugeac, comuna Ostrov.

CIMITIRUL I (fig. 1) a fost descoperit în ianuarie 1965, cu ocazia lucrărilor de modernizare a drumului național Constanța — Ostrov. Nivelîndu-se pămîntul, la km. 118,800 (30 m vest de drumul comunal ce duce spre Bugeac), în partea de nord a șoselei, lama buldozerului a atins, fără a deplasa din loc, două vase. Fiind înștiințat Muzeul de arheologie din Constanța, materialele descoperite au putut fi salvate.

Terenul are în această zonă o pantă destul de pronunțată, care coboară spre nord, est și sud, către Dunăre, Balta Ciulinoasa și Ceairul Bugeac. Acest fapt a impus constructorilor șoselei dislocarea unei cantități mari de pămînt și construirea unui debleu. Către vest, în imediata apropiere a punctului arheologic semnalat, se află o livadă de caiși care aparține C. A. P. Ostrov.

Vasele descoperite reprezintă două urne de incinerație, care au fost îngropate la aproximativ 0,60 m de la suprafața inițială a solului. Executîndu-se un mic sondaj s-a putut preciza că cele două vase nu provin de la baza unei movile, ci aparțin unei necropole plane. Cu aceeași ocazie s-au mai descoperit în apropiere alte două urne de incinerație. S-a constatat, de asemeni, că fiecare dintre urne reprezintă un mormînt independent.

Mormîntul nr. 1 este reprezentat printr-un vas lucrat cu mîna, din care se păstrează doar jumătatea inferioară, de formă tronconică, puțin bombată, cu fundul ușor concav, lucrat dintr-o pastă grosieră, roșcat-cenușie, insuficient arsă, conținînd în compoziție cioburi pisate. (fig. 4). Se poate încadra în categoria vaselor-borcan, sub formă de sac sau clopot. Pe corp, la locul de maximă bombare, vasul care a fost bine lustruit, prezintă patru apucători plate, orizontale, fragmentare. (Dimensiuni : înălțimea = 0,26 m, diametrul = 0,312 m, diametrul fundului = 0,144 m). În partea rămasă intactă s-au găsit oase calcinate, cenușă, precum și două fibule de tip tracic-arhaic, cu o singură spirală (fig. 18 (a-b). Fibulele au corpul în formă de S, terminat cu un cap conic, iar arcul sprijinit pe port-agrafa lățită și puțin îndoită. Una din fibule este întreagă (fig. 18/a) ; cealaltă, ceva mai mare, fragmentară, este contursionată din cauza temperaturii ridicate din timpul incinerării (fig. 18/b).

Mormîntul nr. 2, situat la numai 0,40 m nord de mormîntul nr. 1, este reprezentat printr-o amorfă elenistică de Thassos sau Heracleea a cărei parte superioară a fost spartă de lama buldozerului (fig. 5). Parte din gît, torțile și piciorul lipsesc din vechime, dovedind că vasul a fost folosit ca urnă numai după ce fusese scos din uz. Amorfa este lucrată dintr-o pastă roșie-cărămizie bine arsă, cu mult nisip în compoziție. În afară de oase calcinate și cenușă, nu s-a găsit în interior nici un obiect de inventar. (Dimensiuni : lungimea = 0,478 m ; diametrul = 0,24 m).

Mormîntul nr. 3, situat la 1 m est de mormîntul nr. 1, este reprezentat printr-un vas-borcan cu corpul mult bombat și fundul plat. Este lucrat dintr-o pastă brun-cenușie insuficient arsă, cu pietricele și cioburi pisate în compoziție. În spărtură are un miez negru-cărbune, iar spre suprafața interioară și exterioară, cîte un strat subțire, roșcat-cenușiu. La locul de maximă bombare prezintă patru apucători plate orizontale, iar ceva mai

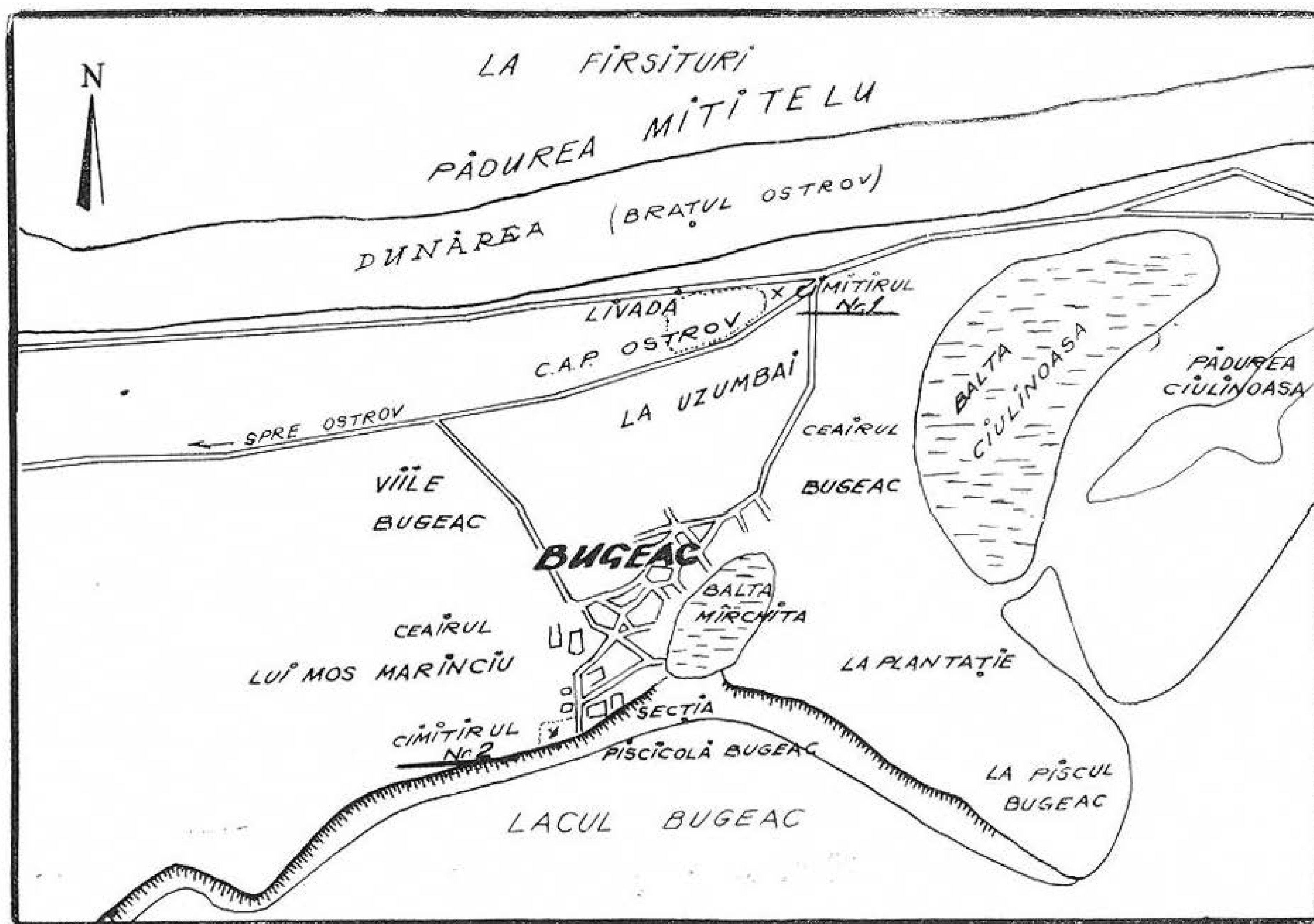


Fig. 1. Harta localității Bugeac cu zona celor două cimitire geto-dace. Scara 1 : 33 000.

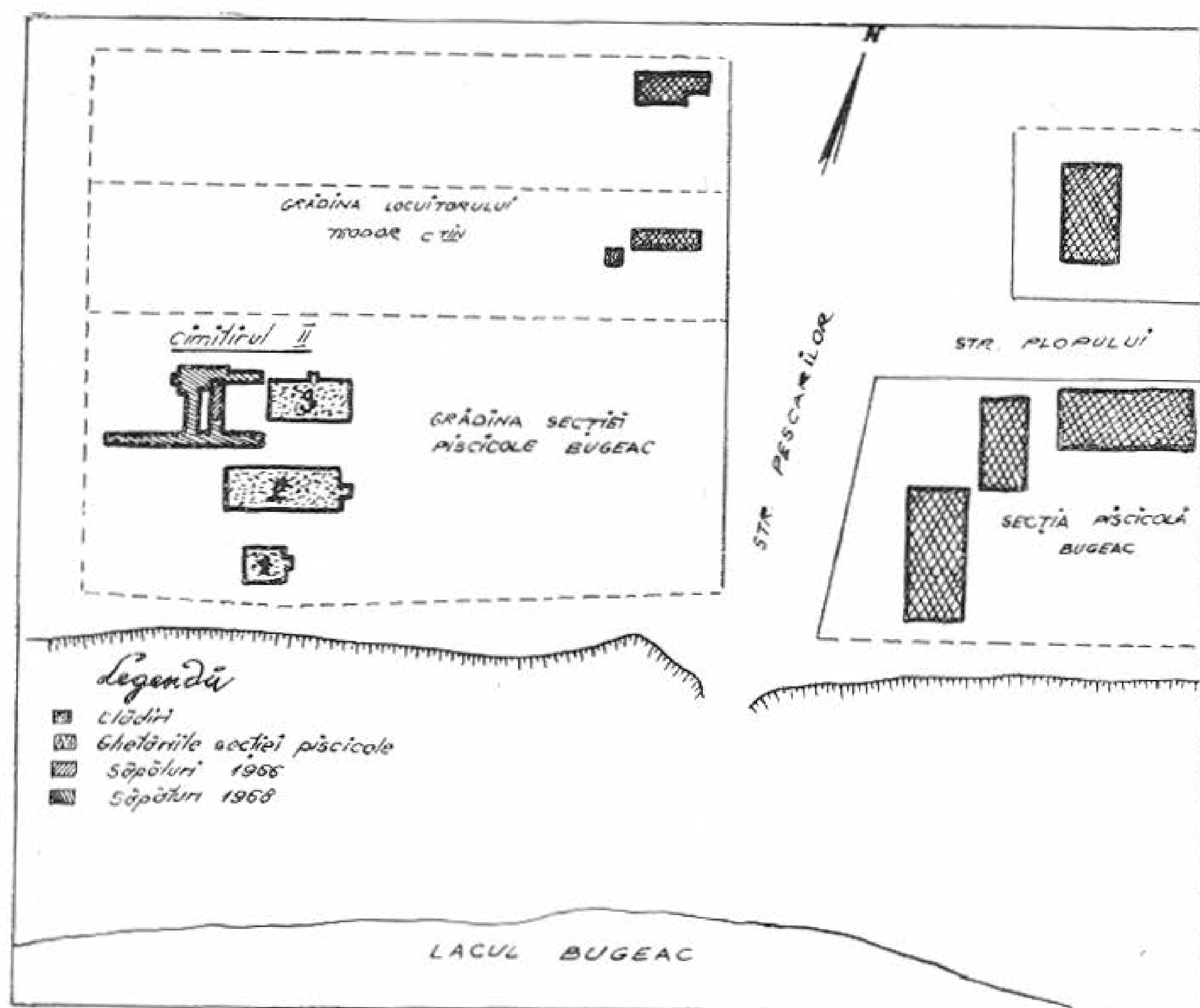


Fig. 2. Planul de situație al cimitirului II de la Bugeac cu zona ghețăriilor și a săpăturilor arheologice. Scara 1 : 2000.

sus, alternînd cu apucătorile, patru butoni tronconici, trași din pasta vasului (fig. 6). (Dimensiuni : înălțimea = 0,334 m ; diametrul maxim = 0,276 m ; diametrul fundului = 0,134). Partea superioară a vasului lipsește. Urna, care conținea doar cenușă și oase calcinate, era acoperită cu o piatră neregulată.

Mormîntul nr. 4, era situat la 1 m vest de mormîntul nr. 1 și la adîncimea de 0,60 m de la suprafața solului. Ca urnă, a fost folosit un vas cenușiu deschis, lucrat la roată, de forma unui crater (fig. 7). Vasul — bitronconic — cu umărul rotunjit, are partea inferioară de două ori mai înaltă decît cea superioară, gîtul scurt, gura largă, buza evazată, cu marginea superioară lată, puțin înclinată spre interior și purtînd pe partea interioară o canelură circulară. Fundul vasului este inelar tronconic. Pe umăr prezintă două torți orizontale arcuite. Vasul este lucrat dintr-o pastă de bună calitate, uniform arsă, bine frămîntată și fără impurități. (Dimensiuni : înălțimea = 0,313 m, diametrul maxim = 0,31 m, diametrul gurii = 0,27 m, diametrul fundului = 0,154 m). Conținea cenușă și oase calcinate. Era acoperit cu o placă de piatră.

Cu același prilej s-au mai descoperit și alte fragmente de vase lucrate cu mîna din pastă grosieră, cenușie sau roșcat-cărămizie, cu nisip și pietricele în compoziție, făcînd parte din categoria vaselor-borcan. Reprezintă, fără îndoială, fragmentele altor urne, distruse cu diferite ocazii.

Din informațiile primite de la locuitori reiese că în imediata apropiere, în livada de caiși a C. A. P. Ostrov, au fost scoase prin anii 1958—1959, cu ocazia plantării pomilor, mai multe „oale rotunde și lunguiețe cu cenușă", reprezentînd, desigur, morminte asemănătoare cu cele descrise mai sus. De o parte și de alta a șoselei, pe o zonă relativ întinsă, apar frecvent la suprafața solului, mai ales în urma arăturilor adînci, fragmente ceramice din aceeași epocă.



Fig. 3. Mormintele descoperite în timpul săpăturilor efectuate în anii 1966 și 1968 în cimitirul II.

Pe baza observațiilor asupra materialului descoperit și a ritului funerar, sînt posibile unele concluzii de ordin cronologic în legătură cu această necropolă.

Vasul din mormîntul nr. 1 (fig. 4) se apropie tipologic de una din urnele de la Cernavodă [8] — care are însă apucătorile prinse sub diametrul maxim — de unele vase din necropolele de la Satul Nou [9]) și Grădiștea-Călărași [10] sau de la Ravna [11] și Branicevo [12] (R. P. Bulgaria).



Fig. 4. Vas urnă din mormîntul nr. 1 (cimitirul I).

Urna din mormîntul nr. 3 (fig. 6), reprezentînd o clară descendență din urnele hallstattiene, se apropie de unele vase de la Spanțov [14], Beilic [15] și Ravna [16], care prezintă și ele patru butoni sub buză, dar au apucătorile prinse sub diametrul maxim. Prin profilul aproape tronconic al

---

[8] D. Berciu, *Descoperirile getice de la Cernavodă,* loc. cit., p. 284 și fig 5, 6.

[9] B. Mitrea, C. Preda și N. Anghelescu, în *MCA*, VII, p. 284 și fig. 1/1 și 2.

[10] Vasile Culică (Călărași), *Morminte de incinerație din necropola geto-dacică de la Grădiștea (Jud. Ialomița),* în *SCIV*, tomul 19, 1968, 1, p. 135—146.

[11] M. Mircev, *РАННОТРАКИЙСКИЯТ МОГИЛЕН НЕКРОПОЛ ПРИ С. РАВНА* în *IAI*, XXV, 1962, Sofia, p. 124, pl. XIV/4, XXII/4, XXIV/5

[12] Tv. Dremsizova, *МОГИЛНИЯТ НЕКРОПОЛ ПРИ С. БРАНИЧЕВО (КОЛОРОВГРАДСКО)* în IAI, XXV, 1962, Sofia, p. 166, fig. 1/1 și 1/2.

[13] V. Pârvan, *Getica : O protoistorie a Daciei,* București, 1926, pl. XXIII, fig. 2 (stînga).

[14] Constantin Moisil, *Privire asupra antichităților preistorice ale României,* în BCMI, III, 1910, p. 176, fig. 8.

[15] A. Aricescu, *Die bodenständige Bevölkerung der Dobrudsch...,* loc. cit., p. 76 și fig. 4

[16] M. Mircev, *op. cit.*, p. 100, pl. IX/1 și IX/5.

jumătății superioare, cu diametrul gurii mic, acest vas se apropie mai mult de urnele hallstattiene, decît vasele din cele trei localități amintite [17], care au jumătatea superioară aproape cilindrică, iar gura larg deschisă.

Mormîntul nr. 2 se poate compara cu unul din mormintele de la Satu Nou [18] în care apare o amorfă din Heracleea Pontică sau cu altele

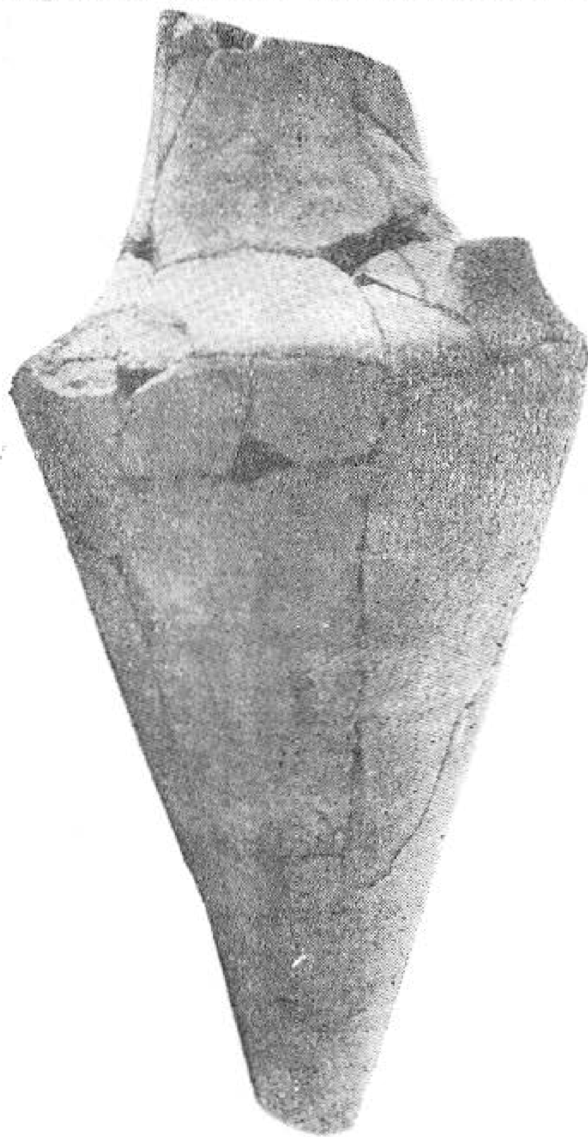


Fig. 5. Amforă elenistică din mormîntul nr. 2 (cimitirul I).

similare de la Zimnicea [19], Murighiol [20], Grădiștea-Călărași [21], Beilic [22], Ostrov [23] etc., în care se întîlnesc diferite amorfe grecești.

---

17 Spanțov, Beilic și Ravna.

18 B. Mitrea, C. Preda și N. Anghelescu, *op. cit.*, în *MCA*, VIII, p. 371 și fig. 1/4, p. 370.

19 I. Nestor, *Raport sumar asupra campaniei de săpături arheologice de la Zimnicea*, în *SCIV*, II, 1, 1950, p. 98.

20 Expectatus Bujor, *Contribuții la cunoașterea populației băștinașe din nordul Dobrogei*, în *SCIV*, VII, 3—4, 1956, p. 244 și fig. 2.

21 Vasile Culică, *op. cit.*, p. 141 și fig 1/1.

22 A. Aricescu, *op. cit.*

23 A. Aricescu, *Noi date cu privire la cimitirele getice...*, *loc. cit.*

De un tip deosebit este vasul-urnă din mormîntul nr. 4 asemănător cu un crater. Originea greacă a acestei forme este în afara oricărui dubiu, însă, adoptată de localnici, a suferit modificări. Vasul imită recipientele din epoca clasică greacă sau elenistică.



Fig. 6. Vas urnă din mormîntul nr. 3 (cimitirul I).

Vase asemănătoare sau fragmente purtînd deseori torți orizontale și provenind de la forme înrudite s-au descoperiti la Popești [24], Alexandria [25], Beilic [26], Seuthopolis [27], Branicevo [28] etc. Apropierea este însă mai

24 R. Vulpe, *Șantierul arheologic Popești*, în *MCA*, VI, 1959, p. 315 și fig. 9.

25 C. Preda, *Săpăturile de la Alexandria*, în *MCA*, VI, 1959, fig. 6/5—6.

26 A. Aricescu, *Die bodenständige Bevölkerung der Dobrudscha*, *loc. cit.*, p. 77 și fig. 6.

27 M. Cicicova, *Developpement de la céramique thrace à l'époque classique et hellénistique*, în *Acta Antiqua Philippopolitana*, *Studia Archeologica*, Sofia, 1963, p. 42, fig. 4/2.

28 Tv. Dremsizova, *op. cit.*, p. 169, fig. 6

vizibilă între acesta și un crater de la Alexandria [29] și merge pînă aproape de identitate cu un vas de la Ravna [30] și cu altul, descoperit mai de mult la Duvanlij [31].

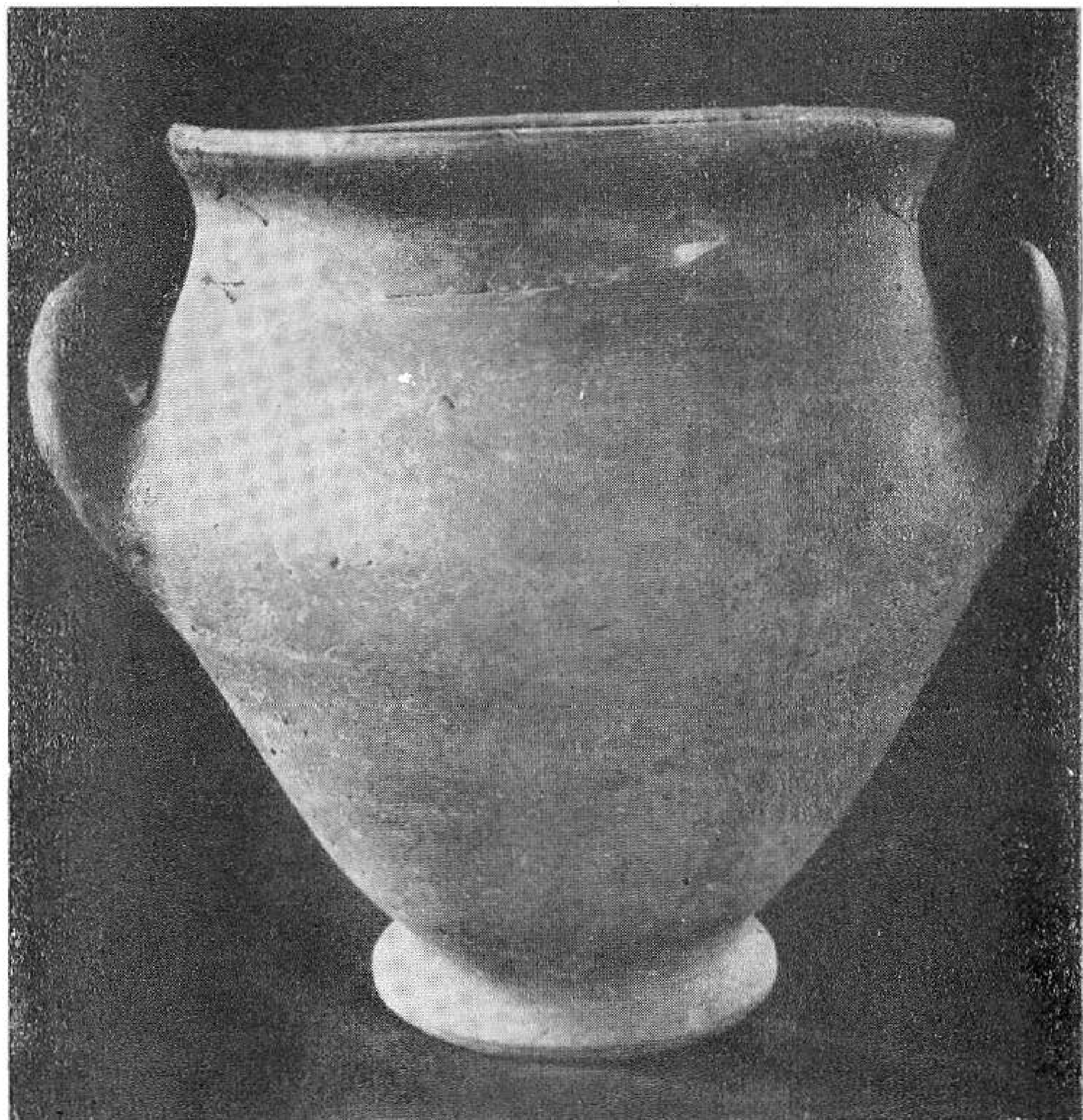


Fig. 7. Vas cenușiu lucrat la roată din mormîntul nr. 4 (cimitirul I).

Aria de răspîndire a fibulelor tracice este, așa după cum s-a precizat mai de mult [32], cea sud-tracică și traco-getică. Fibule de acest tip,

[29] B. Mitrea și C. Preda, *Săpăturile de salvare de la Alexandria*, în *MCA*, V, 1959, p. 178, fig. 2.

[30] M. Mircev, *op. cit.*, p. 117, pl. XXVIII/5.

[31] B. Filov, *Die Grabhügelnekropole bei Duvanlij in Südbulgarien*, Sofia, 1934, p. 151—152, fig. 176.

[32] D. Berciu, *Sînt geții traci nord-dunăreni? Un aspect arheologic al problemei*, în *SCIV*, XI, 1960, 2, p. 268.

asemănătoare cu cele găsite în urna mormîntului nr. 1, s-au descoperit atît în așezări [33], cît și mai frecvent în necropole, întrucît erau adunate după incinerarea defunctului și depuse în urne împreună cu oasele calcinate. Se cunosc fibule de tip tracic provenind din mormintele de la Telița [34], Histria [35], Dobrina [36] etc.

Analiza sumară a materialului ceramic descoperit permite încadrarea lui tipologică în categoria ceramicei caracteristice pentru a doua epocă a fierului.

Din punct de vedere cronologic, și în raport cu diferitele aspecte culturale de la Dunărea de Jos, cimitirul I de la Bugeac se situează după Alexandria [37] și Cernavodă [38], fiind parțial contemporan cu necropolele de la Zimnicea [39], Satu Nou [40] și Grădiștea-Călărași [41], Mai exact, el datează din secolul IV î.e.n., fără a coborî, se pare, așa după cum ar indica-o puținul material de pînă acum, în secolul III î.e.n. Pentru această încadrare cronologică pledează și descoperirile similare amintite mai sus, de la Ravna [42], Branicevo [43] și Duvanlij [44] în Bulgaria.

Ritul funerar constatat la cele patru morminte este incinerația. Ritualul consta din înmormîntarea oaselor calcinate în urne descoperite sau acoperite cu o simplă piatră. Urnele se îngropau liber în teren, fără a fi protejate de ciste de piatră ori de tumuli.

CIMITIRUL II (fig. 1 și 2) a fost identificat în luna februarie 1966. Executîndu-se săpături pentru o nouă ghețărie în terenul Secției piscicole Bugeac (aparținînd Întreprinderii piscicole Cernavodă), lucrătorii au descoperit întîmplător mai multe vase ceramice. Faptul a fost semnalat Muzeului de arheologie Constanța, putîndu-se astfel salva materialul și obține primele informații asupra noii descoperiri.

---

33 Poiana: R. Vulpe, *Activitatea șantierului arheologic Poiana Tecuci,* în *SCIV*, 1, 1951, p. 206 și fig. 24/1,2; Tariverde: în *SCIV*, V, 1954, fig. 26/1; etc.

34 G. Simion și Gh. I. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 379 și fig. 5/10.

35 P. Alexandrescu, *op. cit., loc. cit.*, p. 231 și pl. 102/5.

36 M. Mircev, *ТРАКИЙСКИЯТ МОГИЛЕН НЕКРОПОЛ ПРИ С. ДОБРИНА*, în *Buletin du musée national á Varna*, tom. I. XVI, 1965, p. 50 și pl. XIV/48.

37 C. Preda, *Săpăturile de salvare de la Alexandria,* în *MCA*, VI, p. 259, fixează data de sfîrșit a așezării la începutul secolului IV î.e.n.

38 D. Berciu, *Descoperirile getice de la Cernavodă, loc. cit.*, p. 298; datează descoperirile în a doua jumătate a sec. V î.e.n.

39 *Istoria României,* vol. I., București, 1960, p. 222 și fig. 51/1,5; sec. IV—III î.e.n.

40 B. Mitrea, C. Preda și N. Anghelescu, *Șantierul Satu Nou, MCA*, VIII, p. 371; datează necropola în ultimele decade ale sec. V — întreg secolul IV, lăsînd posibilitatea prelungirii datării și în primele decade ale sec. III î.e.n.

41 Vasile Culică, *op. cit.*, p. 142—143; datează descoperirile în a doua jumătate a sec. IV î.e.n.

42 M. Mircev, *op. cit.*, în IAI, XXV, 1962. Sofia, p. 164, datează necropola între mijlocul sec. V — sfîrșitul sec. IV î.e.n. P. Alexandrescu distinge două faze în necropola amintită, pe care le datează astfel: Ravna I = cimitirul de la Cernavodă — sec. V î.e.n.; și Ravna II = Satu Nou, Murighiol, Telița etc. — sec. IV î.e.n., în *op. cit.*, p. 276, nota 133. Aceeași datare și Al. Vulpe, în *Necropola hallstattiană de la Ferigele. Monografie arheologică,* București, 1967, p. 91.

43 Tv. Dremsizova, *op. cit.*, p. 186; datează necropola între mijlocul sec. IV — începutul sec. III î.e.n.

44 B. Filov, în *op. cit.*, datează vasul crater de la Duvanlij în prima jumătate a sec. IV î.e.n. Aceeași datare și la M. Cicicova, *op. cit.*, p. 42.

Punctul arheologic amintit este situat la extremitatea de sud-vest a localității, la circa 2,5 km sud-vest de cimitirul I, în apropierea sediului secției piscicole, într-un teren cu o pantă lină, situat chiar pe malul lacului Bugeac. În aceași zonă, în imediata apropiere, au fost săpate, cu mai mulți ani în urmă, gropi pentru alte două ghețării (fig. 2/1), dar din cele relatate de localnici reiese că atunci n-au fost descoperite materiale arheologice.

Groapa pentru noua ghețărie, executată în anul 1966, orientată nord-est, sud-vest, avea următoarele dimensiuni : lungimea 14 m, lățimea 6 m, adîncimea maximă 5 m (fig. 2/3). Vasele, reprezentînd urne de incinerație din a doua epocă a fierului, au apărut la adîncimi cuprinse între 1,15—2,50 m. Cu excepția doar a unuia din morminte (nr. 4), toate celelalte au fost deranjate, descrierea și localizarea lor în teren bazîndu-se în mare parte pe relatările lucrătorilor.

Pentru obținerea unor date suplimentare, s-a efectuat în primăvara anului 1966 un mic sondaj (6×2 m) orientat nord-vest sud-est (fig. 2), la sud-vest de noua ghețărie. Cu această ocazie s-au descoperit în acest spațiu restrîns alte trei morminte (nr. 5—7). S-a putut stabili că în această zonă n-a avut loc nici o nivelare prealabilă a terenului și că mormintele descoperite aparțin unei necropole plane.

Cercetările au fost reluate în primăvara anului 1968, cu care ocazie au fost executate, tot în zona din sud-vestul ghețăriei, două secțiuni paralele, orientate nord-est sud-vest (S_1 = 30 × 2 și S_2 = 17 × 2 m), precum și alte două secțiuni perpendiculare S_a — încadrînd și șanțul de control din 1966 și S_b) ; (fig. 2). Pentru cercetarea complexelor apărute, secțiunile au fost lărgite prin casete laterale. Din punct de vedere stratigrafic, se constată existența la suprafață a unui strat vegetal (de 0,30 — 0,35 m), după care urmează cernoziomul (0,30 — 0,40 m), apoi stratul cenușiu-gălbui cu sporadice fragmente ceramice, pietre și oase de animale (0,20 — 0,30 m), mai frecvente în zona mormintelor. În cele din urmă, avem stratul de pămînt galben nepurtat. Unele morminte au fost îngropate la baza cernoziomului sau în nivelul imediat inferior, altele însă au pătruns adînc în pămîntul viu. În zona cercetată în primăvara anului 1968 au fost descoperite alte șapte morminte de incinerație (nr. 8 — 14).

Mormîntul nr. 1, descoperit în colțul de nord al gropii ghețăriei, la o adîncime de aproximativ 1,80 m, era format dintr-o urnă lucrată cu mîna și acoperită cu o strachină. Urna se încadrează în categoria vaselor borcan sub formă de sac, cu corpul înalt, bombat, cu gura largă și fundul plat (fig. 8) și este lucrată dintr-o pastă grosieră brun-cenușie, care pe alocuri capătă o nuanță cenușiu-cărămizie. Din cauză că n-a fost lustruită, suprafața vasului prezintă denivelări. La locul de maximă bombare sînt patru apucători plate, orizontale. (Dimensiuni : înălțimea 0,30 m, diametrul maxim 0,253 m, diametrul gurii 0,21 m).

După relatările lucrătorilor, strachina (fig. 9), care servea drept capac, era pusă cu fundul în jos, sprijinindu-se cu buza de marginea urnei. Vasul este lucrat la roată, dintr-o pastă densă, de bună calitate, de culoare cenușie. Buza este răsfrîntă, cu muchia rotunjită ; fundul,

puţin concav, are marginile uşor profilate. Suprafaţa interioară a fost acoperită cu angobă brun-cenuşie. (Dimensiuni : înălţimea 0,078 m, diametrul gurii 0,204 m). Urna conţinea cenuşă şi oase calcinate.



Fig. 8. Vas urnă din mormîntul nr. 1 (cimitirul II).

Mormîntul nr. 2, a fost descoperit la aproximativ 10 m sud-vest de primul şi la o adîncime de 1,15 m fiind reprezentat printr-o urnă în formă de clopot, acoperită cu un castron.

Vasul-urnă (fig. 10), lucrat cu mîna, are corpul înalt, bombat şi buza dreaptă. Pe umăr prezintă un brîu alveolat tras din pastă şi întrerupt de patru apucători mici, plate, rotunjite, cu vîrful puţin ridicat. Fundul vasului este neted, cu marginile uşor profilate. Urna a fost lu-



Fig. 9. Strachină cenușie lucrată la roată din mormîntul nr. 1 (cimitirul II).

Fig. 10. Vas urnă din mormîntul nr. 2 (cimitirul II).

crată dintr-o pastă care conținea în compoziție cioburi pisate. Din cauza arderii insuficiente, apare în spărtură, la mijloc, un strat negru-cărbune, iar la extremități, cîte un strat gălbui-cenușiu, pe alocuri cărămiziu. Din aceeași cauză culoarea vasului la exterior variază între brun-cenușiu și cenușiu-deschis. (Dimensiuni : înălțimea 0,298 m, diametrul maxim 0,280 m, diametrul gurii 0,233 m).



Fig. 11. Castron cenușiu lucrat la roată din mormîntul nr. 2 (cimitirul II).

Castronul (fig. 11), care a servit drept capac, are corpul înalt, tronconic, buza curbată spre interior și fundul inelar, profilat. Este lucrat din pastă fină, densă, de culoare cenușie. Pe ambele fețe vasul a fost acoperit cu un slip brun-cenușiu. (Dimensiuni : înălțimea 0,142 m, diametrul maxim 0,260 m, diametrul gurii 0,240 m). Urna conținea cenușă și oase calcinate.

Mormîntul nr. 3 a apărut în malul gropii, în apropierea mormîntului nr. 2, la aproximativ 2,50 m adîncime. Era format dintr-o urnă lucrată cu mîna, așezată pe două pietre și acoperită cu alte două plăci mai mari.

Vasul-urnă (fig. 12), în formă de clopot, de mari dimensiuni, are corpul înalt, bombat, puțin asimetric, gura largă, buza teșită înăuntru și fundul mic, plat, cu marginile ușor profilate. Puțin mai jos de mijloc, sub diametrul maxim sînt prinse patru apucători orizontale plate, cu marginile ușor rotunjite. Datorită arderii insuficiente, pasta prezintă în spărtură un miez negru-cenușiu, iar de o parte și de alta, straturi subțiri cenușii-cărămizii. După o netezire sumară i s-a aplicat pe ambele fețe o angobă cenușie. (Dimensiuni : înălțimea 0,354 m, diametrul maxim 0,315 m. diametrul gurii 0,278 m, diametrul fundului 0,135 m). În interiorul vasului s-au găsit doar oase calcinate și cenușă.

La imediata apropiere a urnei mormîntului nr. 3, aproximativ la aceeași adîncime, lucrătorii au descoperit și o cană ceramică (fig. 13). Nu s-a păstrat nimic din conținutul ei. Condițiile de găsire fiind incerte, nu putem preciza dacă ea reprezintă o urnă dintr-un mormînt independent — ca în alt caz, întîlnit în aceeași necropolă (mormîntul nr. 6) — sau este vorba de un vas ofrandă din mormîntul nr. 3. Cana, lucrată cu

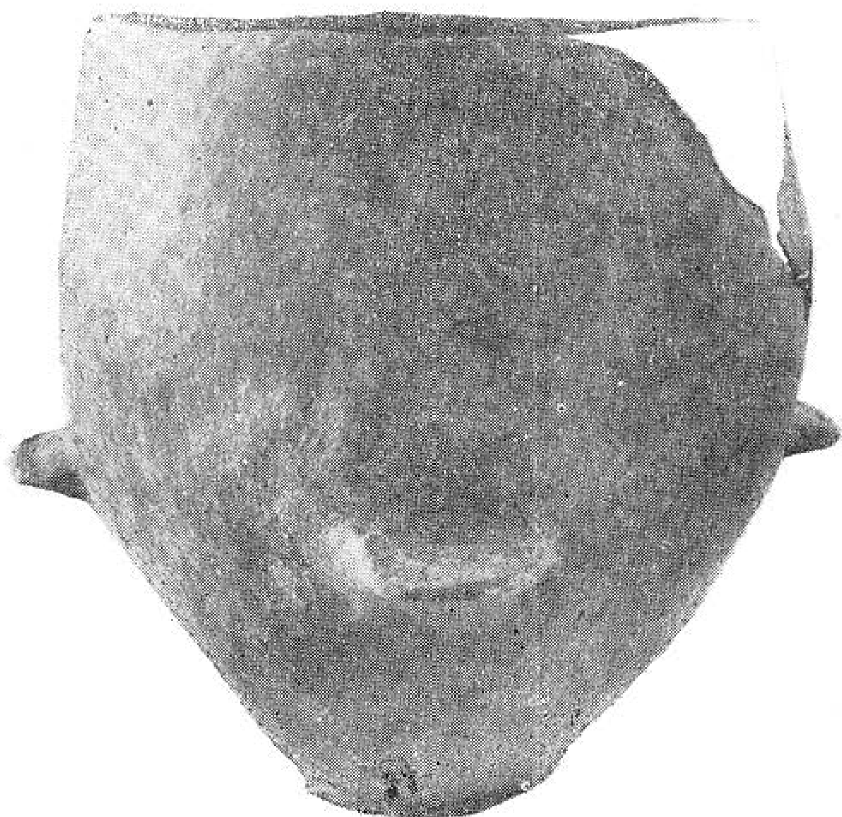


Fig. 12. Vas urnă din mormîntul nr. 3 (cimitirul II).

mîna, are corpul bombat, muchia buzei puțin teșită în interior și fundul plat. Toarta, masivă, pătrată în secțiune, este prinsă sub buză și puțin mai sus de fundul vasului ; prezintă un buton înalt care depășește cu puțin buza vasului. Fețele butonului sînt trapezoidale, cu colțurile rotunjite. Vasul are la exterior o culoare cenușiu-gălbuie. Pasta conține, ca degresant, cioburi pisate și nisip. (Dimensiuni : înălțimea 0,103 m, diametrul maxim 0,115 m).

Mormîntul nr. 4, căptușit cu piatră, a fost descoperit în mal, în colțul de nord-vest al groapei, la adîncimea de 1,55 m de la suprafața terenului. Conținutul urnei — format din cenușă și oase calcinate — era protejat de alt vas, răsturnat, și care intrase cu totul în interiorul urnei. Atît pe părțile laterale cît și deasupra, urna era apărată de bolovani și plăci de piatră lipite între ele. Vasul-urnă, bitronconic, lucrat la roată, are partea inferioară de două ori mai înaltă decît cea superioară, buza îngroșată, cu muchia puțin rotunjită și fundul inelar, cu marginile profilate (fig. 14). Gura vasului este separată de corp printr-o linie adîncită. După forma generală, el se apropie de vasele *crater* gre-

cești. Sub buză prezintă două mănuși oarbe, orizontale, arcuite. Este lucrat din pastă cenușiu-deschisă de bună calitate, uniform arsă. (Dimensiuni : înălțimea 0,263 m, diametrul maxim 0, 280 m, diametrul gurii 0,247 m, diametrul fundului 0,128 m).

Vasul capac (fig. 15) are corpul înalt, tronconic, buza dreaptă și fundul plat. Este lucrat cu mîna din pastă grosieră, brun-cenușiu. La

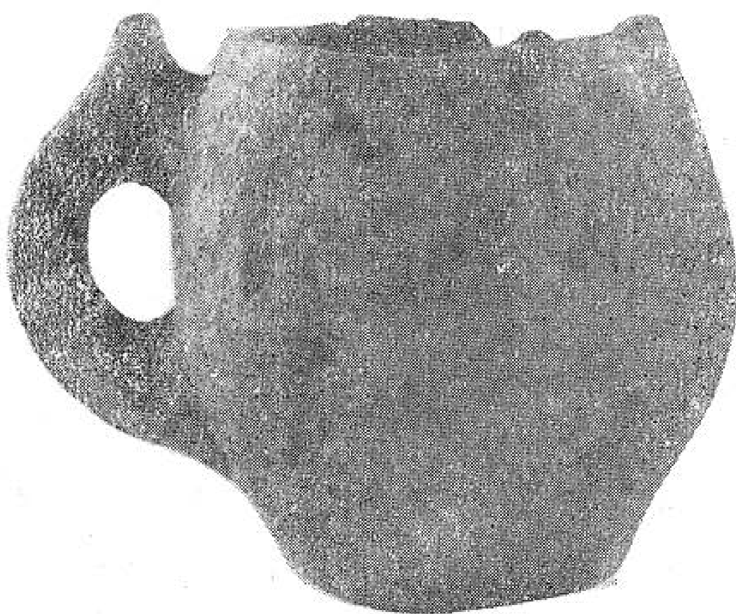


Fig. 13. Cană ceramică din cimitirul II.

exterior a fost acoperit, după o sumară lustruire, cu o angobă cenușiu-deschisă. (Dimensiuni : înălțimea 0,13 m, diametrul gurii 0,210 m, diametrul fundului 0,110 m).

Din pămîntul scos din groapa ghețăriei s-au recuperat mai multe fragmente ceramice, din care s-au putut reconstitui părțile inferioare ale altor două vase borcan (fig. 24/a, b), reprezentînd resturile unor urne din alte morminte distruse. Din același loc s-au putut recupera și cîteva fragmente de străchini lucrate la roată (fig. 24/c) din ceramică cenușie. Ele provin de la exemplarele care au servit, probabil, drept capace unor urne din mormintele distruse.

Mormîntul nr. 5 a fost descoperit la un metru de colțul de sud-est al șanțului de control, executat în 1966, și la adîncimea de 0,80 m la suprafața solului (fig. 3).

Este format tot dintr-o urnă așezată direct pe pămînt și acoperită cu plăci subțiri de gresie gălbuie, nisipoasă. Urna (fig. 16) face parte din categoria vaselor-borcan, cu corpul bombat, aproape globular, fundul plat și marginile puțin profilate. Partea superioară lipsește. A fost găsită spartă, din cauza presiunii pămîntului și a pietrelor. Este lucrată din pastă brun-cenușie, poroasă, insuficient arsă, cu pietricele și foarte multe cioburi pisate în compoziție. În interiorul urnei s-au găsit, în afară de cenușă și oase calcinate, trei mărgele din pastă de sticlă, un vas minia-



Fig. 14. Vas cenușiu lucrat la roată din mormîntul nr. 4 (cimitirul II).

tural și un picior de vas, reutilizat cu acest prilej. Mărgelele (fig. 18/c-e și 23/b-d) de formă sferică, turtită, cu orificiul larg, sînt lucrate dintr-o pastă de culoare albastră. Una din ele (fig. 18/d, 23/b) are șase ochi încrustați cu pastă albă. Vasul miniatural (fig. 17/a) are corpul tronconic, bombat, buza dreaptă, fundul înalt, concav, de asemeni tronconic. Este lucrat cu mîna din pastă brună, cu puține cioburi pisate în compoziție. După o sumară lustruire a fost acoperit cu o angobă cenușiu-deschisă. Pe o parte din corp se observă o pată neagră, provenită de la o flambare ulterioară, poate chiar din timpul incinerării. (Dimensiuni : înălțimea 0,065 m, diametrul gurii 0,064 m, diametrul fundului 0,037 m). Piciorul

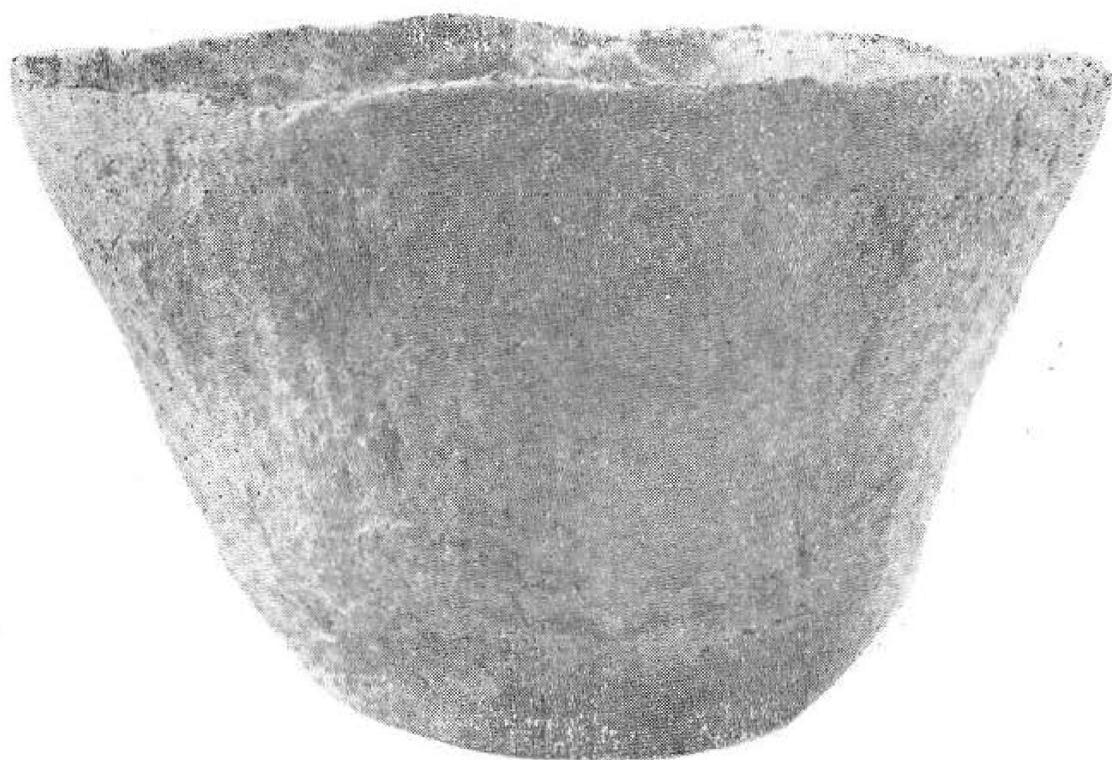


Fig. 15. Vas capac pentru urna mormîntului nr. 4 (cimitirul II).

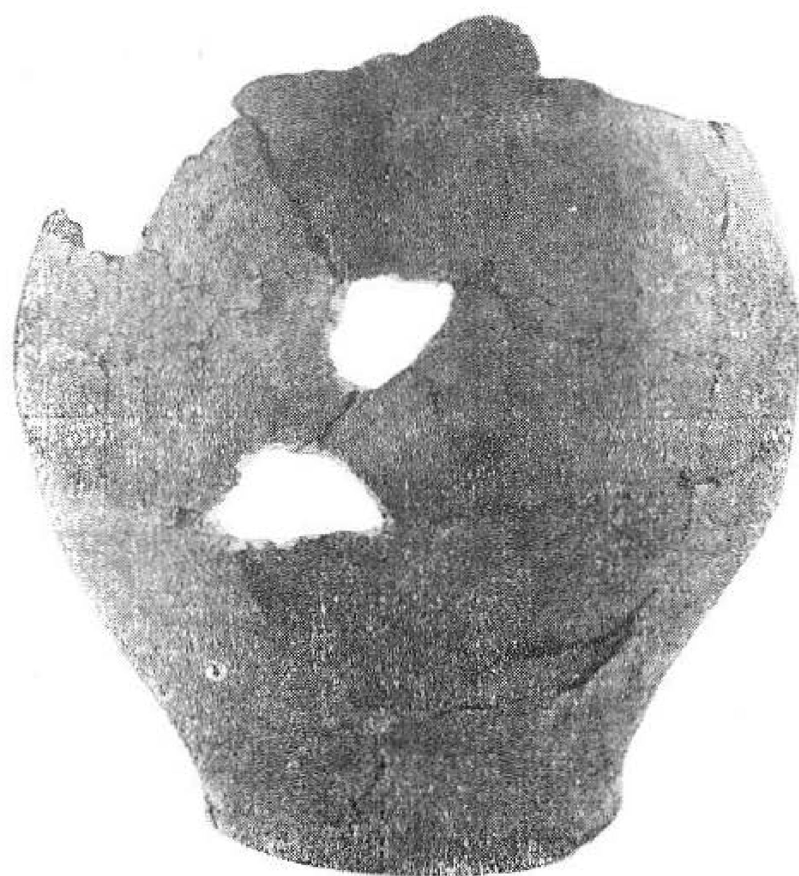


Fig. 16. Vas urnă din mormîntul nr. 5 (cimitirul II).

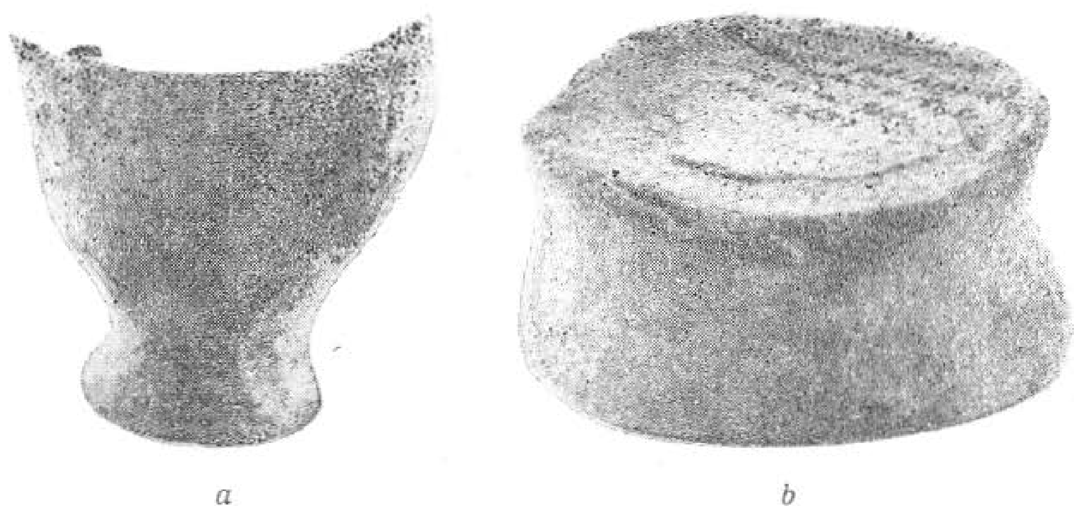


Fig. 17. Obiecte de ofrandă din urna mormîntului nr. 5 (cimitirul II) : a) pahar globular cu picior ; b) picior inelar de vas.

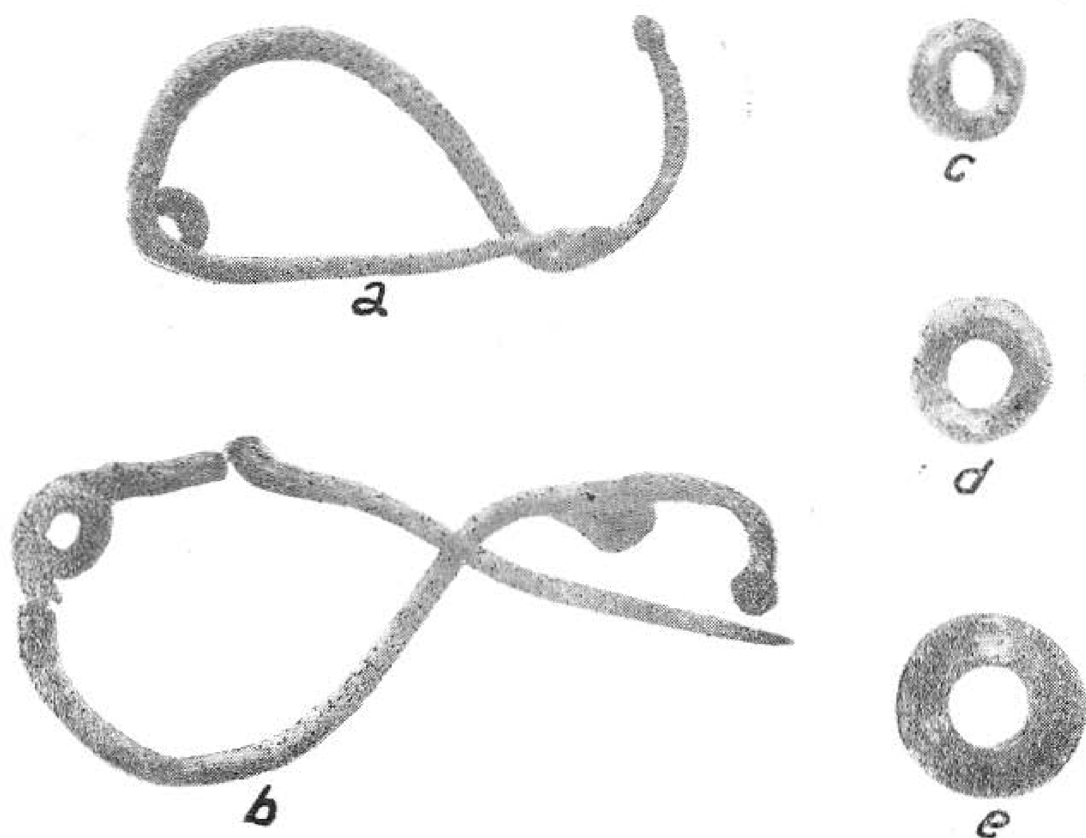


Fig. 18. Obiecte descoperite în morminte :
a—b) fibule de bronz tracice din urna mormîntului nr. 1 (cimitirul I) ;
c—e) mărgele de sticlă din urna mormîntului nr. 5 (cimitirul II).

de vas (fig. 17/b), poate chiar de strachină [45] este înalt, asimetric, inelar. A fost lucrat din pastă insuficient arsă, care conținea cioburi pisate în compoziție. La exterior are o culoare cărămiziu-gălbuie. (Dimensiuni : înălțimea 0,037 m, diametrul 0,036 m).



Fig. 19. Cană ceramică folosită ca urnă în mormîntul nr. 6 (cimitirul II).

Mormîntul nr. 6 (fig. 3), în cutie de piatră, a fost descoperit în mijlocul șanțului de control, la 1,20 m nord-vest de mormîntul nr. 5 și la adîncimea de 1,40 m de la suprafața solului. A apărut sub forma unui complex de pietre, în mijlocul căruia erau depuse vasul-urnă și o parte din oasele incinerate ale defunctului.

Urna, reprezentată printr-o căniță ceramică lucrată cu mîna, era așezată direct pe pămînt. În jurul ei, mai multe blocuri de gresie nisipoasă, alb-verzuie sau gălbuie, formau un complex rectangular, lung de 1,25 m și lat de 0,70 m, orientat nord-sud. Peste acest prim rînd de pietre era clădit altul, format din bolovani de rîu, dispuși tot într-un

45 Silvia Teodor, *Contribuții la cunoașterea ceramicei din secolele III—II î.e.n. din Moldova*, în *SCIV*, tomul 18, 1967, 1, p. 37 și fig. 6/1.

complex rectangular, cu aceeaşi orientare, dar care depăşea atît în lungime, cît şi în lăţime, limitele nivelului inferior.

Complexul de bolovani de rîu avea o lungimea de 1,70 m şi o lăţime de 1,10 m. De remarcat că centrul lui, respectiv spaţiul corespunzător

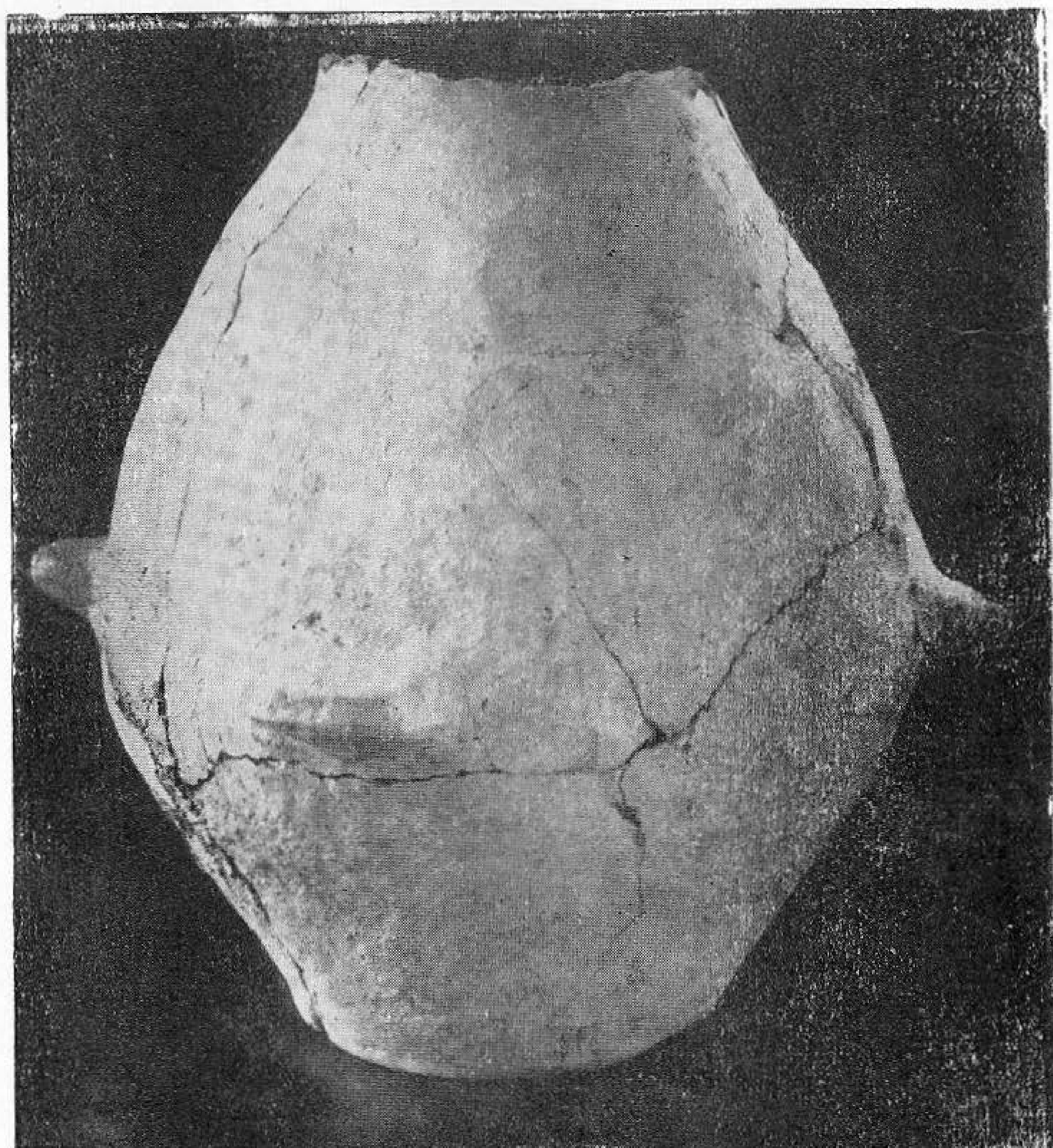


Fig. 20. Vas urnă din mormîntul nr. 7 (cimitirul II).

urnei şi oaselor incinerate din jur, era lăsat liber, neacoperit cu pietre. Întregul complex avea o înălţime de 0,40—0,45 m.

Căniţa (fig. 19) care a servit ca urnă are corpul puţin bombat, gura largă, buza neregulată, teşită spre interior, iar fundul plat. Toarta puţin supraînălţată, este prinsă cu partea inferioară puţin mai sus de fund. Vasul este lucrat dintr-o pastă destul de densă, insuficient arsă, care

prezintă în spărtură un miez negru-cenușiu, iar spre interior și exterior, straturi mai subțiri, roșcat-cenușii. Suprafața vasului are o culoare brun-cenușie. În interior, erau oase calcinate și cenușă. Alte oase calcinate erau răspîndite în jur precum și o fusaiolă tronconică din pastă cenușie (fig. 23/a). Dimensiunile vasului : înălțimea 0,072 m, diametrul maxim 0,105 m).

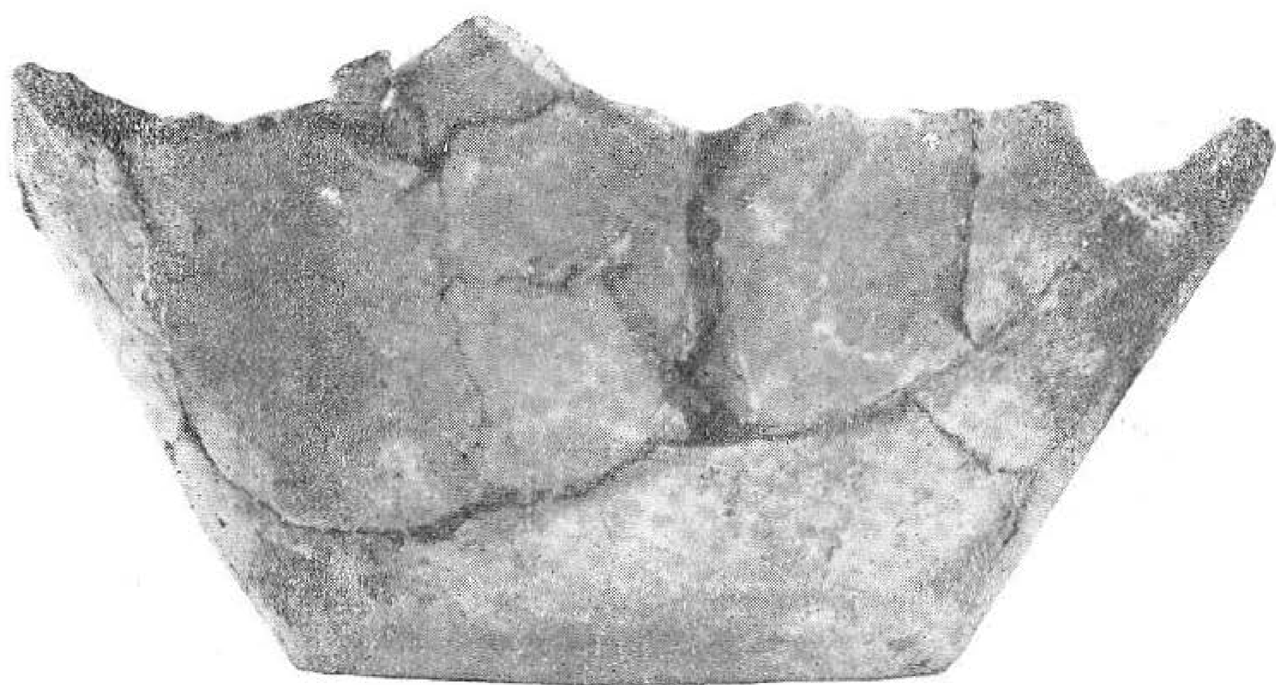
Mormîntul nr. 7, (fig. 3) a fost descoperit la 0,90 m sud de mormîntul nr. 5, la o adîncime de 2,10 m. La partea inferioară, răsturnat, un vas servea drept postament pentru urna propriu-zisă. La rîndul ei, urna era acoperită de alt vas ceramic, așezat cu gura în jos.

Vasul-urnă (fig. 20) are corpul bitronconic, gura strîmtă și fundul plat. Pe linia maximei bombări el prezintă patru apucători dreptunghiulare, plate, orizontale, cu colțurile rotunjite. Buza vasului lipsește, dar se poate observa că era puțin răsfrîntă. Fiind lucrat dintr-o pastă insuficient arsă, cu cioburi pisate și pietricele în compoziție, vasul prezintă în spărtură un miez gălbui-cărămiziu, iar spre interior și exterior, două straturi subțiri, brun-cenușii. În momentul descoperirii, urna își păstra forma inițială, dar din cauza calității inferioare a pastei și a presiunii pămîntului, era spartă. (Dimensiuni : înălțimea 0,36 m, diametrul maxim 0,298 m, diametrul gurii 0,148 m, diametrul fundului 0,155 m). În afară de oasele calcinate și de cenușa defunctului, în interiorul urnei au mai fost depuse o căniță ceramică, un cuțitaș de fier și o zăbală.

Vasul (fig. 22/a), reprezintă o cană de un tip deosebit, apropiat ca formă de *kantharos*-ul grecesc, dar nu prezintă decît o singură toartă. Buza este tronconică și fundul scurt, inelar. Toarta, puțin lățită, e prinsă de diametrele maxime. Cănița, lucrată la roată, dintr-o pastă roșie de bună calitate, este acoperită în întregime, atît în interior, cît și la exterior, cu un firnis negru, cu luciu metalic. (Dimensiuni : înălțimea 0,084 m, diametrul maxim 0,085 m, diametrul gurii 0,062 m, diametrul fundului 0,051 m).

Cuțitul de fier și zăbala, oxidîndu-se, s-au lipit, din cauză că în urnă au stat alături (fig. 22/b). Cuțitul, păstrat fragmentar, are lama lată, puțin curbată spre interior ; limba mînerului este mai îngustă și ascuțită spre capăt. (Dimensiuni : lungimea 0,108 m, lățimea 0,022 m). Cele două brațe ale zăbalei nu sînt legate între ele prin verigi suplimentare, ca la cele mai multe piese de acest gen, ci au capetele subțiate și îndoite în formă de spirală, pentru a se cupla reciproc și a prinde în acest fel și psaliile (fig. 22/b). Acestea din urmă sînt două bare de fier, cu capetele rotunjite, executate în forma literei S. La locul de cuplare cu brațele zăbalei, psaliile sînt mai subțiri, fiind lățite, de o parte și de alta, pentru a se putea executa orificiile necesare prinderii frîului. (Dimensiuni : lungimea zăbalei 0,24 m, lungimea psaliei 0,138 m).

Postamentul urnei, reprezentat de partea inferioară a unui vas de formă tronconică, și cu fundul plat (fig 21/a), a fost lucrat îngrijit, cu



a



b

Fig. 21. Vase ceramice din mormîntul nr. 7 (cimitirul II)
a) vas postament ; b) vas capac

mîna, dintr-o pastă cenuşiu-gălbuie, cu cioburi pisate în compoziţie. Pereţii sînt subţiri, ceea ce a permis o ardere uniformă, roşcat-cenuşie. Din cauza calităţii inferioare a pastei, cum şi a presiunii urnei şi a pămîntului, vasul postament s-a spart încă din vechime. (Dimensiuni : înălţimea 0,08 m, diametrul maxim 0,188 m, diametrul fundului 0,102 m).

Vasul capac (fig. 21/b) are corpul semiglobular, fundul plat şi buza asimetrică, teşită spre interior. Este lucrat cu mîna, dintr-o pastă roşcat-



a *b*

Fig. 22. Obiecte de ofrandă din urna mormîntului nr. 7 (cimitirul II) : a) cănită grecească ; b) zăbală şi cuţit de fier frgamentar.

cenuşie, insuficient arsă. După o sumară lustruire, a fost acoperit cu o angobă cenuşiu-gălbuie, astăzi parţial căzută. Din cauza presiunii pămîntului, s-a spart şi el încă din vechime, dar şi-a păstrat, pînă la descoperire poziţia iniţială. (Dimensiuni : înălţimea 0,122 m, diametrul maxim 0,215 m, diametrul gurii 0,20 m, diametrul fundului 0,124 m).

Mormîntul nr. 8, în cutie de piatră, descoperit lîngă peretele de sud-vest al şanţului S_2, la adîncimea de 0,65 m de la suprafaţa terenului (fig. 3), a apărut sub forma unui complex semicircular de pietre, lung de 1,55 m şi lat de 0,85 m, orientat nord-sud, cu deschiderea largă spre vest. Grosimea stratului de pietre este de 0,30 m. Este vorba de bolovani de gresie nisipoasă albă-gălbuie şi de cîteva pietre rulate. Spre nord, în interiorul semicercului, s-au găsit fragmentele împrăştiate, sfărîmate din vechime, ale unui vas care n-a putut fi decît parţial întregit (fig. 25). Peste fragmentele ceramice erau mai mulţi bolovani, care, prin presiunea lor, au dus la o şi mai mare fragmentare a vasului. Menţionăm că nici între fragmentele găsite, nici sub platforma de ardere, n-au apărut nici oase calcinate, nici cenuşă.

Partea reconstituită a vasului indică o formă tronconică, cu diametrul gurii mare, cu buza rotunjită. Pe corp se mai păstrează o apucătoare plată, orizontală, cu colțurile rotunjite. Vasul este lucrat cu mîna,

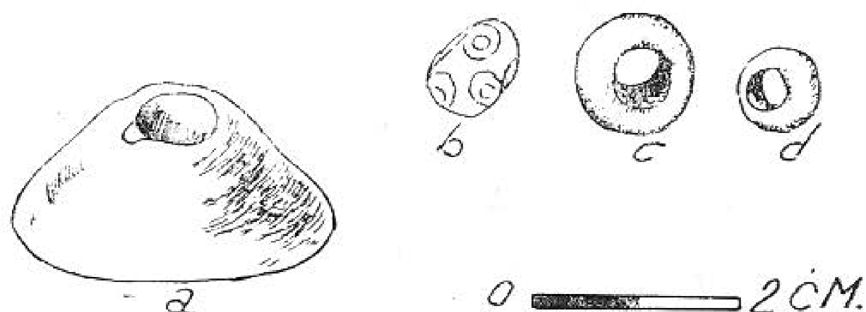


Fig. 23. Obiecte descoperite în morminte :
a) fusoidă din mormîntul nr. 6 ; b) mărgele de sticlă din urna mormîntului nr. 5 (cimitirul II).

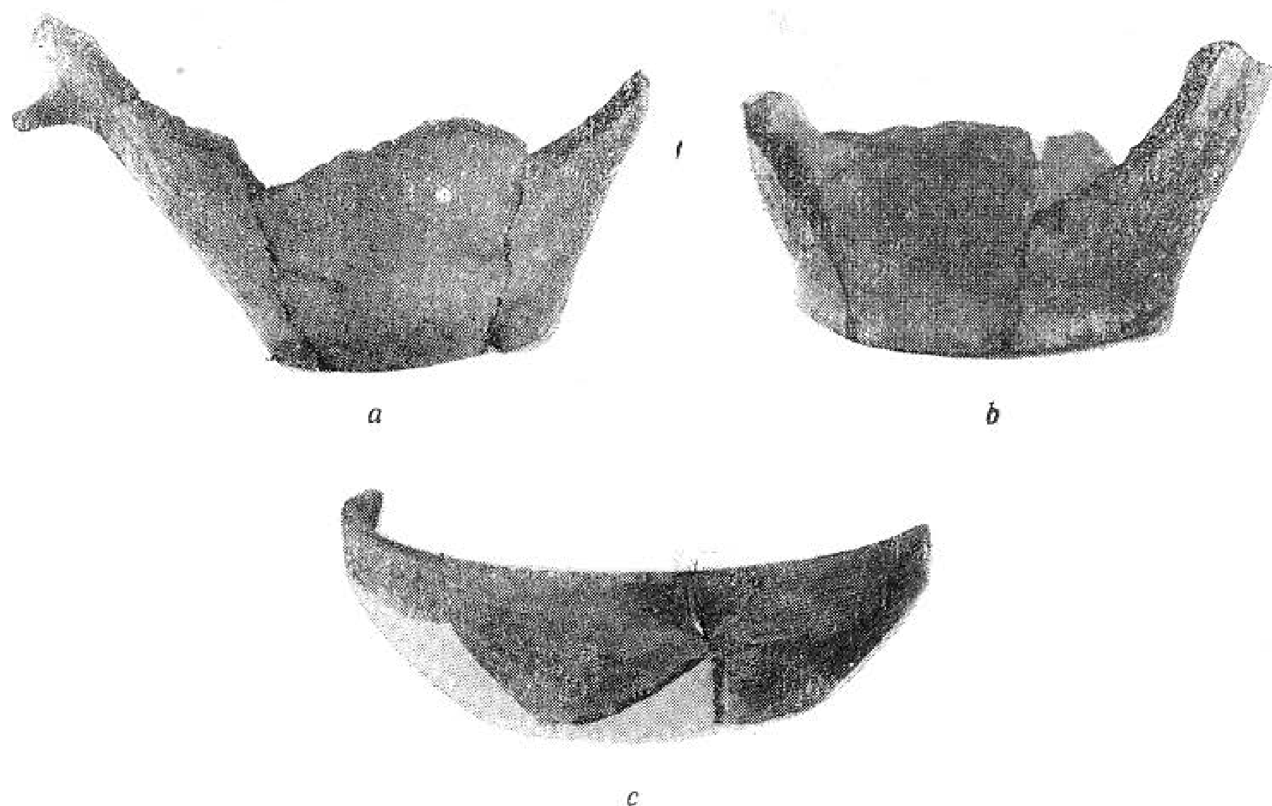


Fig. 24. Vase fragmentare descoperite în cimitirul II (ghețăria nr. 3) :
(a—b) urne fragmentare ; c) strachină cenușie fragmentară

din pastă conținînd în compoziție cioburi pisate. Pasta este neagră în spărtură și brun-cenușie în exterior. Din fundul plat, cu marginile ușor profilate, se păstrează doar cîteva fragmente, suficiente, totuși, pentru a-i determina diametrul. (Dimensiuni : înălțimea 0,184 m, diametrul gurii 0,34 m, diametrul fundului 0,128 m).

Mormîntul nr. 9 (fig. 3 și 38) în cutie de piatră, a fost descoperit la 4,50 m spre est de mormîntul nr. 8 și la adîncimea de 1,35 m ; a

apărut sub forma unui complex de pietre, lung de 1,68 m, lat de 1,10 m și înalt de 0,55 m, orientat nord-sud. Peste un rînd de pietre de dimensiuni mari — gresie nisipoasă alb-verzuie — au fost depuse oasele calcinate și cenușa defunctului, împreună cu mai multe obiecte de bronz

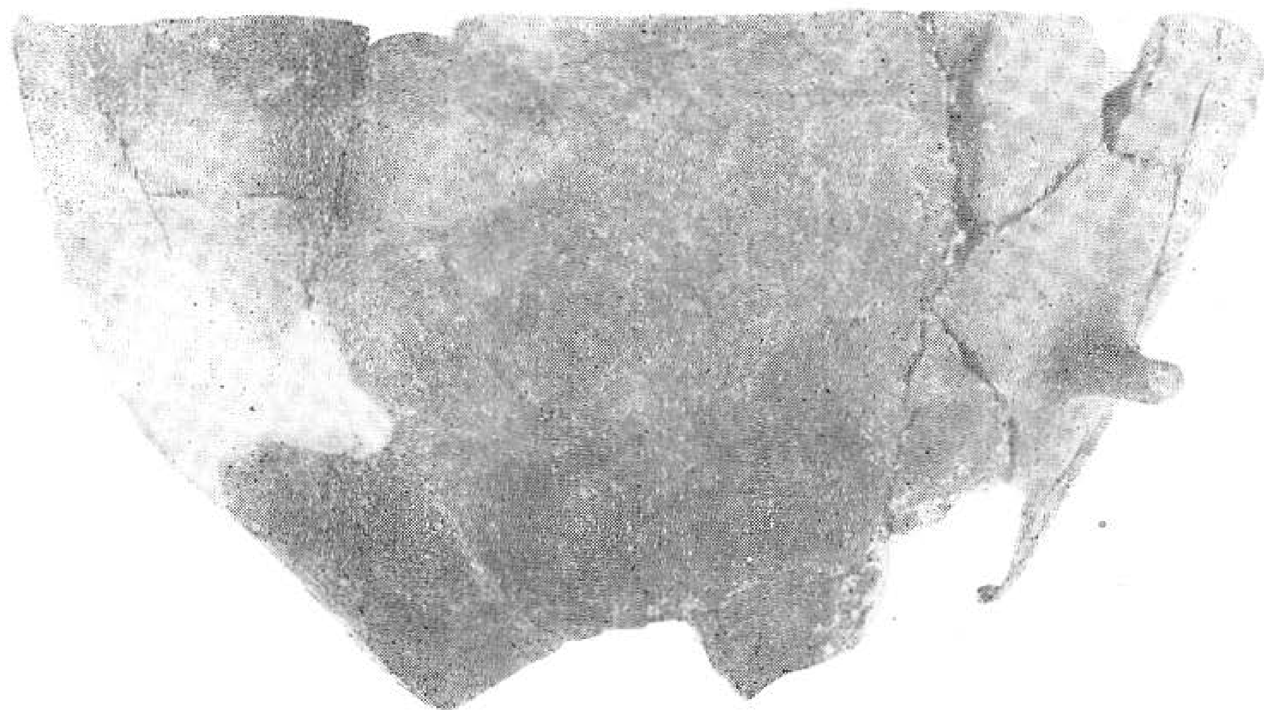


Fig. 25. Vas ceramic din mormîntul nr. 8 (cimitirul II).

sau de fier, deformate parțial din cauza temperaturii ridicate din timpul incinerării. Peste rămășițele incinerate au fost așezați bolovani rulați sau alte pietre, din aceeași gresie sfărîmicioasă. Spre capătul de sud al mormîntului, care este mai înalt și mai lat, au fost depuse două vase : la est o oală sac, iar la vest, o cană.

Oala sac (fig. 26) are corpul asimetric, bombat, gura strînsă, buza teșită spre interior și fundul mare, plat. Sub buză prezintă un brîu alveolat, tras din pastă și întrerupt de patru apucători mici — din care, două rupte — aduse putin în sus și dispuse asimetric. Vasul este lucrat cu mîna, din pastă grosieră, brun-cărămizie, inegal arsă. Din cauza calității inferioare a pastei și a presiunii pămîntului, oala s-a spart încă din vechime. (Dimensiuni : înălțimea 0,20 m, diametrul maxim 0,19 m, diametrul gurii 0,167 m, diametrul fundului 0,132 m).

Cana (fig. 27) lucrată cu mîna, are corpul bombat, gura largă și buza asimetrică, cu marginea puțin teșită spre interior, fundul plat. Toarta, puțin supraînălțată, este prinsă de buză și mai jos de mijlocul vasului. Cana este lucrată dintr-o pastă densă, inegal arsă, roșcat-cenușie. (Dimensiuni : înălțimea 0,134 m, diametrul maxim 0,137 m, diametrul gurii 0,123 m, diametrul fundului 0,072 m).

Nici unul din vase nu conținea resturi incinerate, ori obiecte de ofrandă. Printre oasele calcinate și cenușa defunctului s-au descoperit mai multe fragmente de tăblițe de bronz și fier atipice (fig. 28), o verigă din

tablă de bronz (fig. 28), o aplică de fier rectangulară cu orificii pe margini (fig. 29), cum și două brățări de bronz: una întreagă, elipsoidală în secțiune, nedecorată, cu capetele nelipite (fig. 30), iar cealaltă, fragmentară, lucrată dintr-o verigă rotundă, decorată cu două grupe de cîte trei

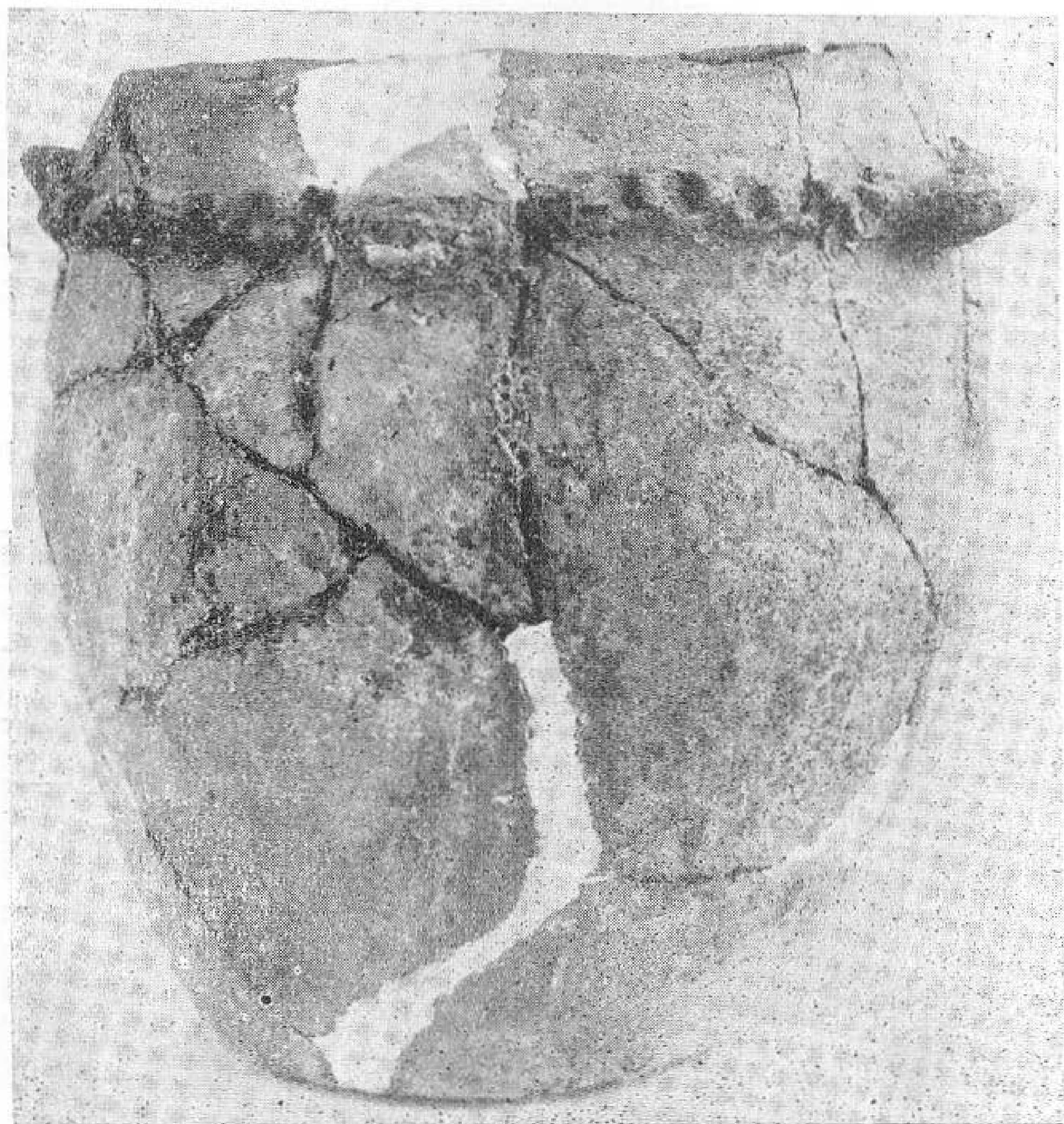


Fig. 26. Oală sac din mormîntul nr. 9 (cimitirul II).

protuberanțe (fig. 31). (Dimensiuni: brățara nr. 1, diametrul 0,058 m, grosimea 0,005 m; brățara nr. 2, diametrul 0,07 m, grosimea 0,005 m).

Mormîntul nr. 10 (fig. 32), în cutie de piatră, a apărut la 0,20 m spre sud de mormîntul nr. 8 și la adîncimea de 0,85 m de la suprafață. Era orientat nord-vest, sud-est. Dimensiunile mormîntului: lungimea 1,85 m, lățimea 1,05 m. Pietrele sînt așezate într-un singur strat; o parte din ele reprezintă bolovani de dimensiuni mari, din gresie nisipoasă alb-verzuie, iar alta, pietre mai mici, rulate de ape. În partea de est a mormîntului s-a descoperit un vas ceramic culcat, a cărui gură era aco-



Fig. 27. Cană cenușie din mormîntul nr. 9 (cimitirul II)

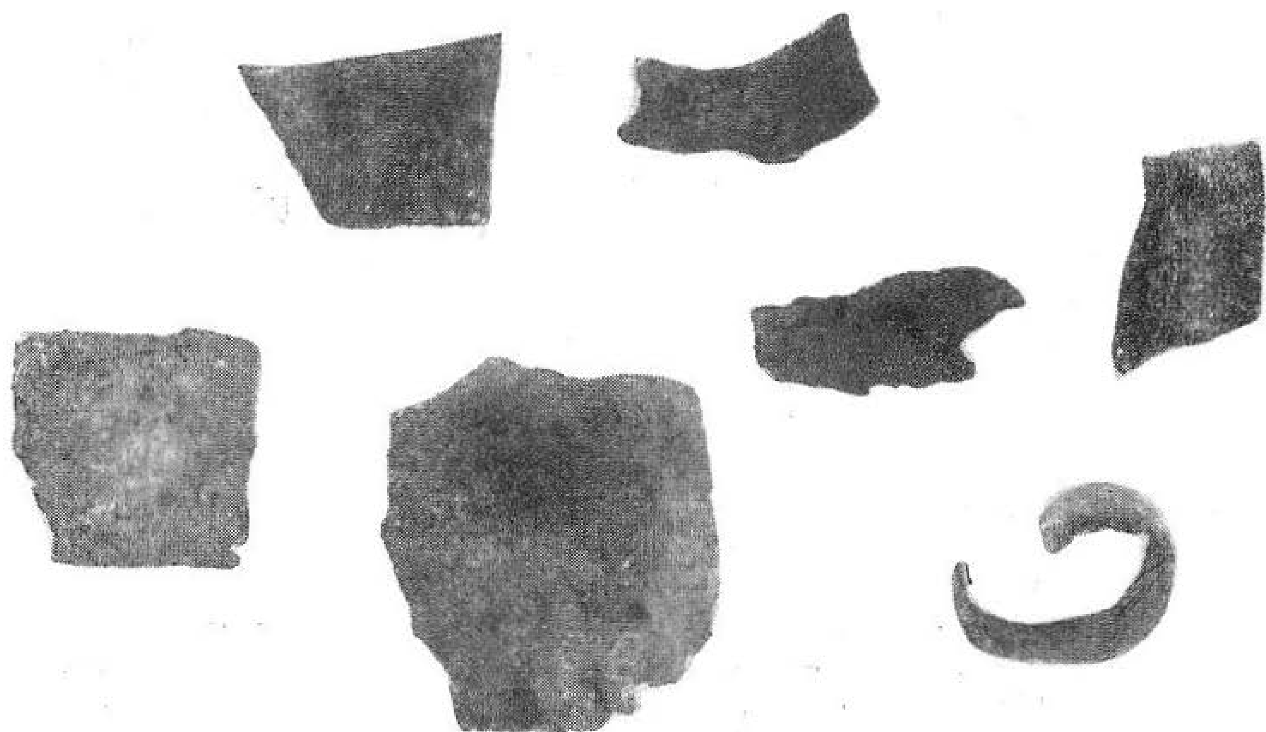


Fig. 28. Diferite obiecte de bronz și fier din mormîntul nr. 9 (cimitirul II).

perită, parţial, de o piatră. De observat că nici în interiorul vasului şi nici sub stratul de pietre n-au apărut resturi incinerate.

Vasul, (fig. 33) are corpul înalt, aproape sferic, gîtul cilindric, buza dreaptă, puţin rotunjită şi fundul plat, cu neregularităţi. Prezintă două

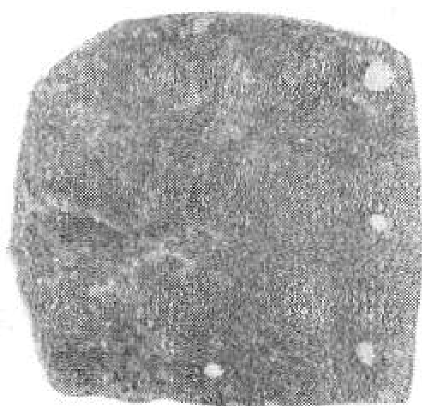


Fig. 29. Aplică de fier din mormîntul nr. 9 (cimitirul II).



Fig. 30. Brăţară de bronz din mormîntul nr. 9 (cimitirul II).

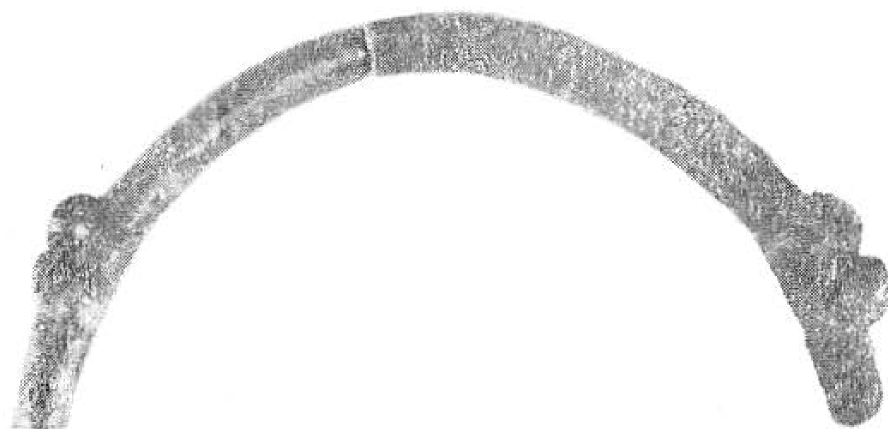


Fig. 31. Brăţară de bronz din mormîntul nr. 9 (cimitirul II).

torţi verticale simetrice, prinse de buză şi de umărul vasului. Deasupra buzei, torţile au cîte o proeminenţă. Este lucrat cu mîna, dintr-o pastă densă, de culoare cenuşiu-gălbuie, din care nu lipsesc — ca degresant — cioburile pisate. Suprafaţa vasului, cu toate că a fost parţial lustruită înainte de ardere, prezintă încă multe neregularităţi. (Dimensiuni : înălţimea 0,235 m, diametrul maxim 0,175 m. diametrul gurii 0,112 m, diametrul fundului 0,114 m).

Mormîntul nr. 11 (fig. 3), în cutie de piatră, a fost descoperit la 1,60 m est de mormîntul nr. 10 şi la adîncimea de 1,65 m de la suprafaţa

solului. Era orientat nord-sud. Avea la partea inferioară o lungime de 1,75 m și o lățime de 0,90 m. Prezenta la bază un strat masiv de lespezi de gresie alb-verzuie, mărginit de mai mulți bolovani de diferite dimensiuni, bine legați între ei. Pe lespezile de piatră au fost depuse oasele in-

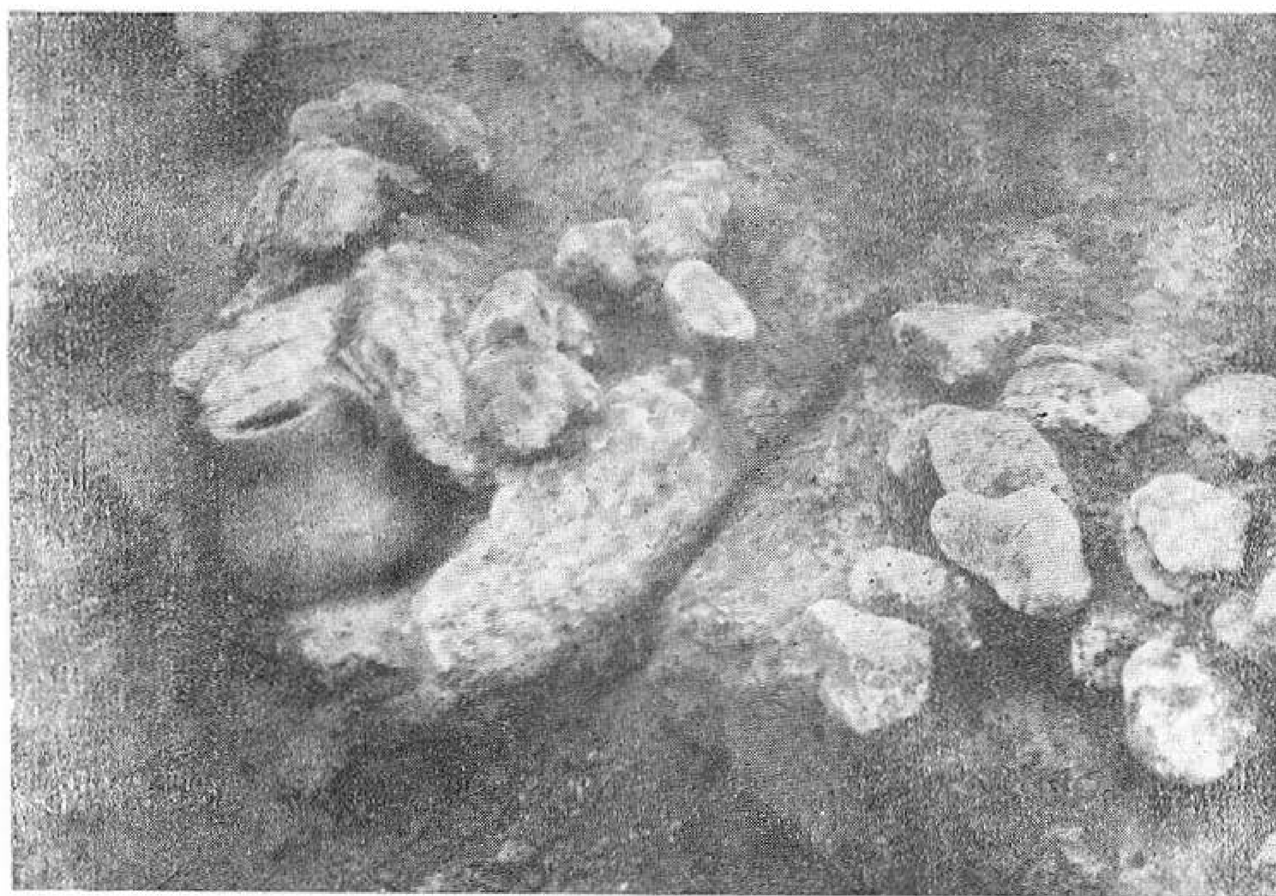


Fig. 32. Mormîntul nr. 10 (cimitirul II).

cinerate, cenușa și cele cîteva obiecte de inventar ale mormîntului : o zăbală, două cuțitașe de fier și un vîrf de săgeată de bronz. Peste inventarul funerar au fost așezate mai multe rînduri de pietre, bolovani de gresie nisipoasă sau pietre rulate, astfel încît mormîntul atingea înălțimea de 0,90 m. Spre sud, rîndurile superioare de pietre depășeau cu mult limitele stratului inferior, astfel încît la suprafață, întreg complexul funerar avea o lungime de 2,73 m. In aceeași măsură, lățimea lui se micșora continuu, nedepășind la partea superioară 0,55 m.

Zăbala, masivă (fig. 34), este formată din două verigi de forma cifrei 8, legate între ele și de ale căror extremități au fost prinse psaliile, care au forma unor simple bare lățite. (Dimensiuni : lungimea zăbalei 0,18 m, lățimea 0,035 m, lungimea psaliilor 0,11 m).

Unul dintre cuțite (fig. 35/a) are lama îngustă, scurtă, puțin curbată spre interior. La unul din capete are sudate, de o parte și de alta, două plăcuțe care indică mînerul. (Dimensiuni : lungimea 0,094 m, lățimea 0,017 m). Cel de al doilea cuțit (fig. 35/b) are tăișul lamei mai lat și arcuit spre exterior. (Dimensiuni : lungimea 0,086 m, lățimea 0,024 m).



Fig. 33. Vas ceramic lucrat cu mîna din mormintul nr. 10.

Vîrful de săgeată de bronz în trei muchii, (fig. 35/c), este fragmentar ; din acest motiv nu se poate preciza dacă inițial avea manșon sau peduncul.

Mormîntul nr. 12, (fig. 3) descoperit la 3 m spre nord-est de mormîntul nr. 9 și la adîncimea de 0,95 m, consta dintr-o urnă fragmentară

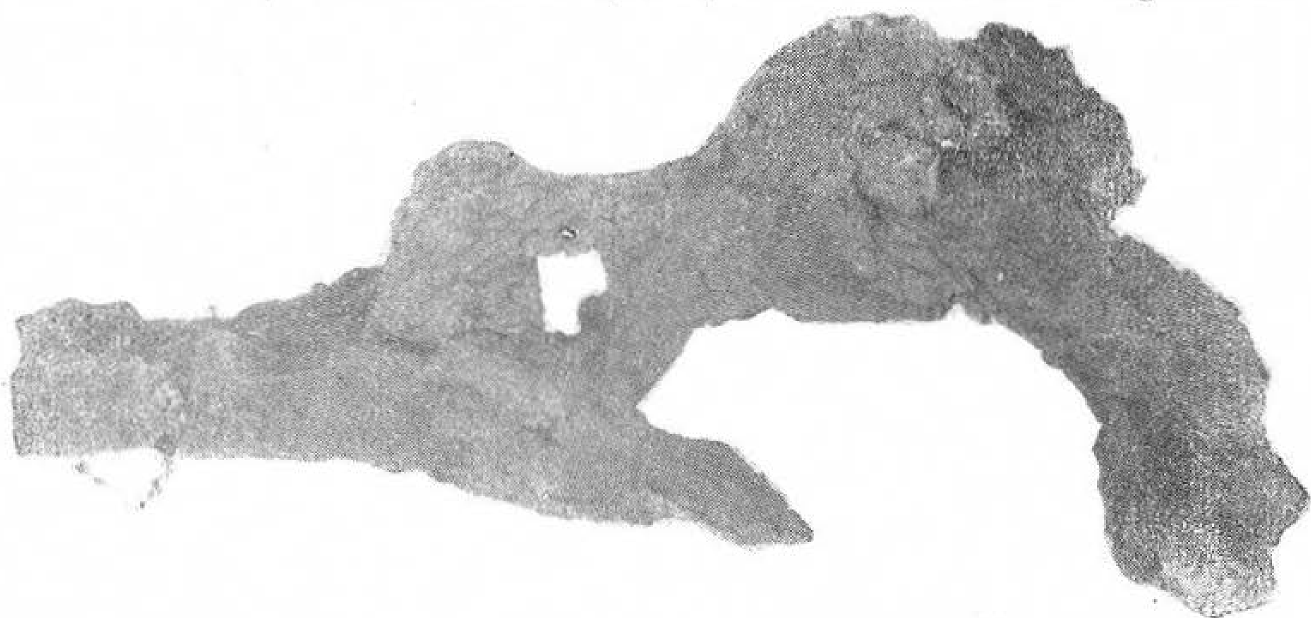


Fig. 34. Zăbală de fier din mormîntul nr. 11 (cimitirul II).

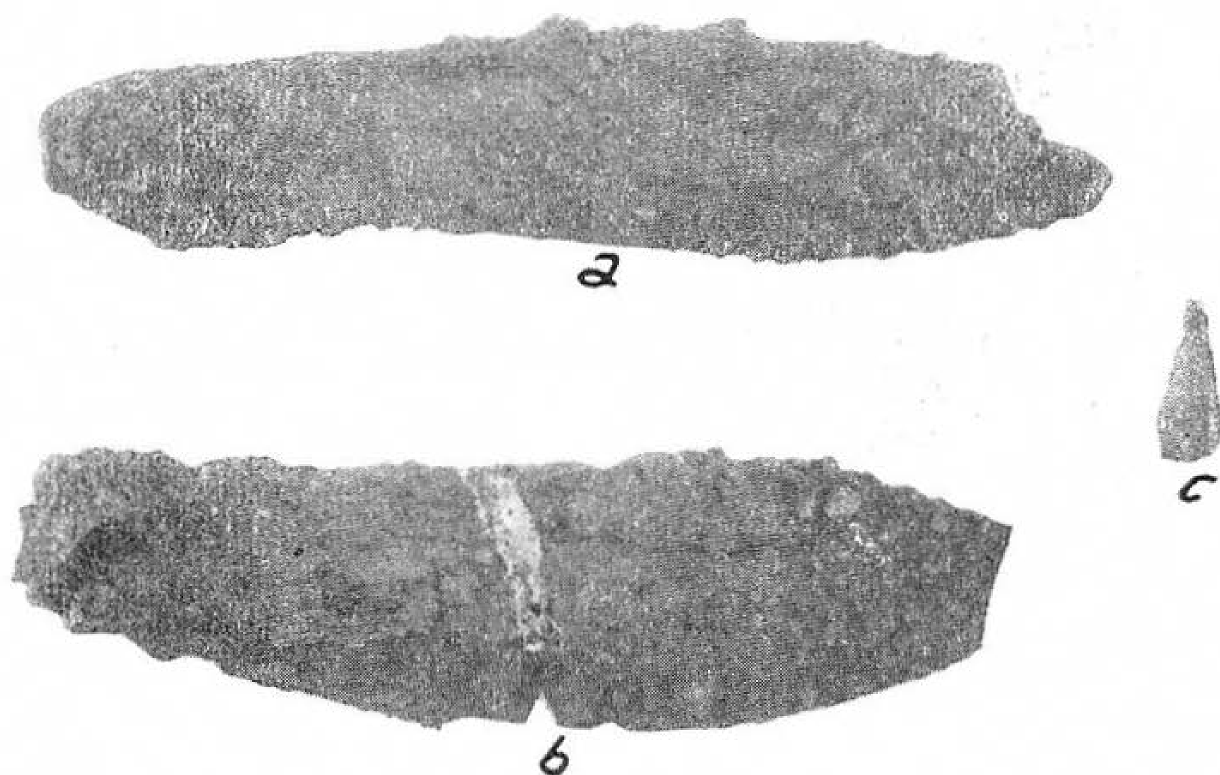


Fig. 35. a, b) Cuțite de fier și c) vîrf de săgeată de bronz din mormîntul nr. 11 (cimitirul II).

(fig. 36), acoperită cu bolovani de gresie nisipoasă. Fragmentele vasului erau împrăștiate pe o zonă relativ întinsă. Printre fragmentele ceramice s-au găsit oase calcinate, cenușă și o fusaiolă bitronconică.

Fragmentarea excesivă, încă din vechime, a vasului, se datorează atît calității inferioare a pastei și presiunii pămîntului și a pietrelor, cît și deranjărilor provocate de rădăcinile unui pom de alături. Vasul (fig. 36), din care s-a reconstituit doar partea inferioară, tronconică, cu

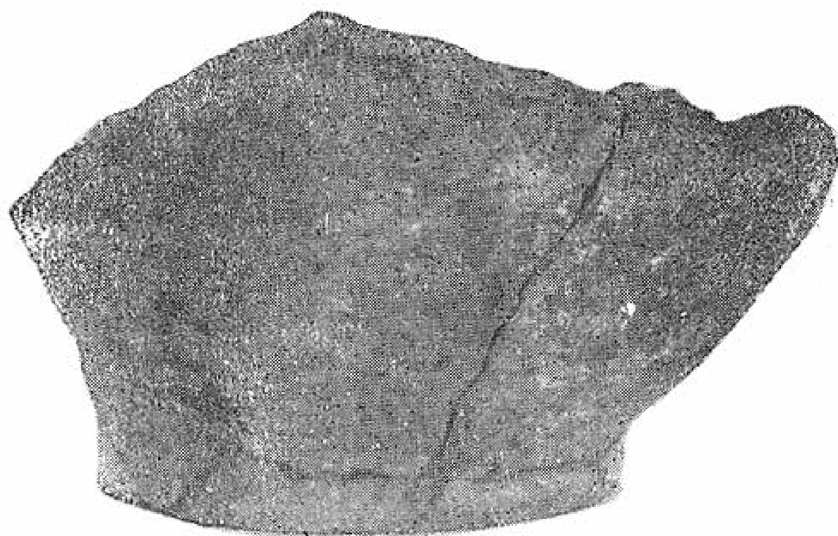


Fig 36. Fragment de vas urnă din mormîntul nr. 12 (cimitirul II).

fundul plat, pare să fi avut corpul larg deschis, buza cu marginea rotunjită și apucători rectangulare. A fost lucrat cu mîna, din pastă cărămizie-cenușie, cu cioburi pisate în compoziție.

Mormîntul nr. 13 (fig. 3), în cutie de piatră, a fost descoperit în șanțul S , lîngă peretele de sud-vest, la 3 m sud-est de mormîntul nr. 11 și la o adîncime de 1,27 m de la suprafața solului. Se prezenta sub forma unui complex de pietre, orientat nord-sud, înalt de 0,30 m, avînd o lungime de 1,50 m și o lățime de 0,65 m. Printre bolovanii de gresie nisipoasă s-au descoperit oasele calcinate și cenușa defunctului. În afara cîtorva fragmente ceramice atipice, din aceeași epocă cu materialul descoperit în restul necropolei, n-a apărut nici un obiect de inventar reprezentativ.

Mormîntul nr. 14 (fig. 3) a apărut la 0,90 m nord de mormîntul nr. 13, lîngă malul de nord-est al șanțului S_b, la o adîncime de 1,10 m de la suprafață. Pe un mic strat de pietre (de 0,50 x 0,40 m) erau împrăștiate resturile incinerate ale defunctului. O parte din cenușă și din oase erau depuse în fragmentul de vas așezat între pietre. Este vorba de partea inferioară a unui vas borcan (fig. 37) cu fundul plat, profilat, cu corpul larg, tronconic, lucrat din pastă cărămiziu-cenușie, conținînd în compoziție cioburi pisate. Alte pietre acopereau, la rîndul lor, atît fragmentul de vas folosit ca urnă, cît și stratul de pietre inferior.

* * *

Studiul inventarului descoperit în morminte, a ritului și a ritualului de înmormîntare, permite cîteva concluzii de ordin mai general, privind această necropolă.

Ceramica, care reprezintă inventarul cel mai bogat și mai tipic, poate fi împărțită în trei grupe.

O primă grupă o formează ceramica locală, lucrată cu mîna, preponderentă din punct de vedere cantitativ. În cadrul acestei grupe se dis-

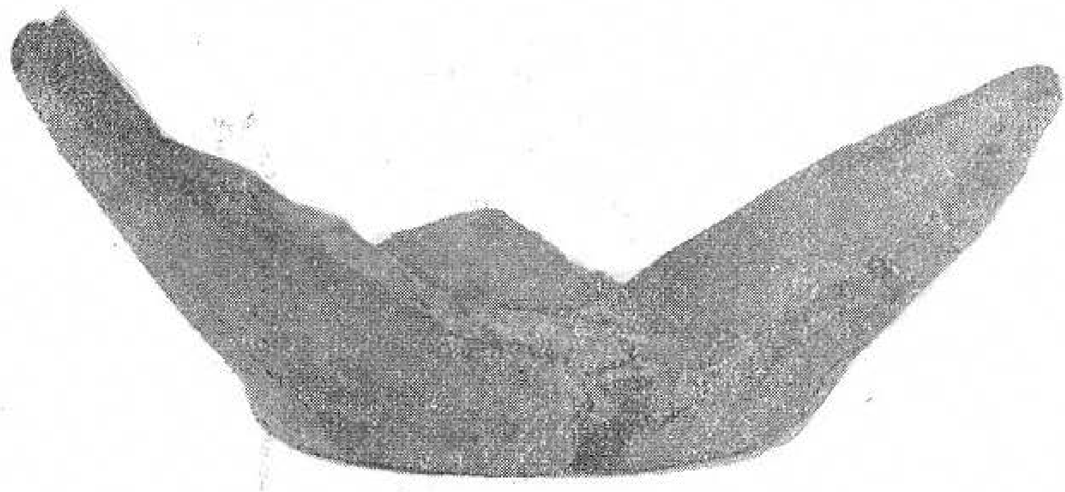


Fig. 37. Fragment de vas urnă din mormîntul nr. 14 (cimitirul II).

ting în primul rînd vasele borcan, de cele mai multe ori de dimensiuni mari, dintre care unele au servit ca urne și a căror descendență din urnele hallstattiene este evidentă.

Cu toate că fac parte din aceeași categorie și sînt destul de apropiate, vasele prezintă totuși caracteristici proprii, care le fac să se deosebească între ele, deosebiri determinate de îndemînarea, atenția sau fantezia olarilor. O trăsătură comună pentru aproape toate vasele borcan descoperite pînă acum la Bugeac este dispunerea cu regularitate a apucătorilor la locul de maximă bombare și nu sub el, fapt ce le deosebește de majoritatea vaselor din aceeași categorie, întîlnite în alte necropole.

Vasul-urnă din mormîntul nr. 1 (fig. 8) se apropie prin formă de unele urne de la Cernavodă [46] sau de la Ravna [47]. Urna mormîntului nr. 3 (fig. 12) se aseamănă cu unele vase descoperite la Satu Nou [48], Ravna [49], Branicevo [50], dar mai ales cu una din urnele de la Grădiștea-Călărași [51]. Urna mormîntului nr. 5 (fig. 16), cu corpul mult bombat, dar nedecorat, face parte din aceeași categorie a oalelor borcan. Urna mormîntului nr. 7 (fig. 20), clar bitronconică, se aseamănă cu un vas descoperit la Tariverde [52] dar care are apucătorile oblice, cu vîrfurile aduse în jos.

---

46 D. Berciu, *Descoperirile getice de la Cernavodă...*, *loc. cit.*, p. 289 și fig. 7 (dreapta) și 8 (dreapta).

47 M. Mircev, *op. cit.*, în *IAI* XXV, 1962, Sofia, p. 104 și pl. XIV/4 ; XV/4.

48 B. Mitrea, C. Preda și N. Anghelescu, *op. cit.*, în *MCA*, VII, p. 285 și fig. 2 ; B. Mitrea, *op. cit.*, în *Omagiu lui C. Daicoviciu*, 1960, p. 409 și următoarele, fig. 1/2.

49 M. Mircev. *op. cit.*, în *IAI*, XXV, 1962, Sofia, p. 112 și pl. XXII/4.

50 Tv. Dremsizova, *op. cit.*, p. 166 și fig. 1/1.

51 Vasile Culică, *op. cit.*, p. 138 și fig. 2/3.

52 D. Berciu și C. Preda, *Săpăturile de la Tariverde*, în *MCA*, VII, 1961, p. 277 și fig. 4.

Pentru vasul decorat sub buză cu un brîu alveolat, întrerupt de patru apucători plate (fig. 26), găsim similitudini la oalele din același tip descoperite la Cernavodă [53], Poienești [54], Telița [55] etc. Urna mormîntului nr. 2 (fig. 10), cu un decor asemănător, dar cu corpul mai zvelt și cu aspectul

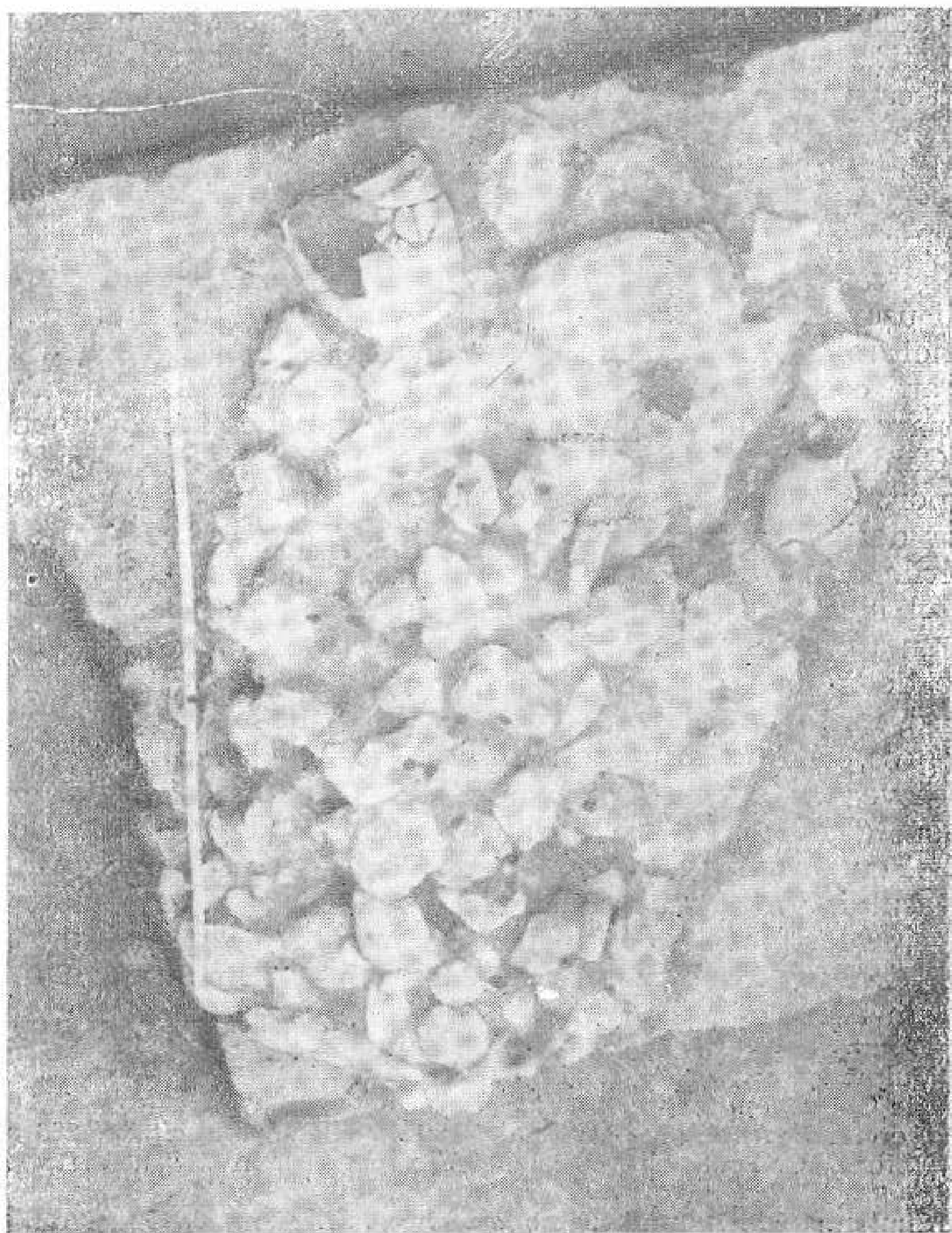


Fig. 38. Mormîntul nr. 9 (cimitirul II)

tronconic mai pronunțat, se apropie de un vas de la Murighiol [56]. Vasul din mormîntul nr. 8 (fig. 25), cu corpul larg, tronconic, și apucători sub

[53] D. Berciu, *Descoperirile getice de la Cernavodă...*, *loc. cit.*, p. 283 și fig. 5 (dreapta), 7 (stînga) și 8 (stînga).

[54] R. Vulpe, *Săpăturile de la Poienești*, în *MCA*, 1953, p. 276 și fig. 58.

[55] G. Simion, și Gh. I. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 374, 377 și fig. 3/9 ; 3/17.

[56] Expectatus Bujor, *op. cit.*, în SCIV, VIII, 3—4, 1956, p. 244 și fig. 3.

buză, reprezentînd o dezvoltare a unui tip de străchini din prima epocă a fierului [57], își găsește analogii la Grădiștea-Călărași [58]. Din aceeași categorie a oalelor borcan fac parte și urnele fragmentare descoperite în mormintele nr. 12 și 14 (fig. 36 ; 37), sau alte fragmente de vase găsite în pămîntul scos din groapa ghețăriei (fig. 24/a-b).

În cadrul grupei ceramicei lucrate cu mîna, o a doua categorie o formează străchinile. Pînă în prezent s-au găsit doar trei astfel de exemplare, din care două au fost folosite drept capace (fig. 15 ; 21/b), iar cel de al treilea (fig. 21/a) ca postament pentru urne. Străchini asemănătoare, cu corpul înalt, tronconic ori semiglobular, au apărut la Cernavodă [59], Satu Nou [60], Telița [61], Ravna [62] etc.

Din prima categorie, alături de vasele borcan și de străchini, mai fac parte și cănile. Două exemplare (fig. 19 ; 27), cu corpul tronconic sau cu pereții ușor arcuiți, au torțile puțin înălțate față de marginea vasului, grație unei mici proeminențe piramidale. Cel de al treilea exemplar (fig. 13) are corpul bombat și un buton pe toartă. Asemenea forme de vase sînt frecvente în așezările sau în necropolele din a doua epocă a fierului. Căni asemănătoare au apărut la Zimnicea [63], Satu Nou[64], Ravna [65] etc. În morminte ele erau depuse fie ca urne, fie ca vase de ofrandă. Forma lor derivă, evident, din cănile hallstattiene, după cum o dovedesc descoperirile de la Stoicani [66], Bîrsești [67], Tuzla [68] etc.

Vasul lucrat cu mîna, descoperit în mormîntul nr. 10 (fig. 33), reprezintă un tip aparte. Prin forma corpului el se apropie de oalele borcan. Cele două torți dispuse simetric dovedesc însă că meșterul olar a încercat să imite amforele grecești. Dar torțile n-au fost prinse după modelul grec, ci într-o manieră care-i era mai familiară și pe care o folosea frecvent la execuția cănilor de lut. Ca și la cele două căni amintite mai sus (fig. 19 ; 27) torțile puțin supraînălțate, sînt prinse la vasul în discuție, cu un capăt de partea superioară a buzei, iar cu celălalt de umărul vasului. Vasul acesta reprezintă un tip hibrid, rezultat al contaminării ceramicei locale cu influențe grecești. Ceva mai tîrziu, tot ca rezultat al influențelor grecești, se vor răspîndi, în întreaga lume geto-dacă, atît în afara, cît și în interiorul arcului carpatic [69], imitațiile după

---

57 R. Vulpe, *op. cit.*, p. 38—39 și pl. I

58 Vasile Culică, *op. cit.*, p. 137, fig. 5.

59 D. Berciu, *Descoperirile getice de la Cernavodă, loc. cit.*, p. 286 și fig. 12/2.

60 B. Mitrea, C. Preda și N. Anghelescu, *op. cit.*, în *MCA*, VIII, 1962, p. 371 și fig. 1/1,6.

61 G. Simion și Gh. I. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 379 și fig. 6.

62 M. Mircev, *op. cit.*, în *IAI*, XXV, 1962, Sofia, p. 103, 108 și pl. XIII/4, XVII/6.

63 V. Pârvan, *op. cit.*, p. 579 și fig. 419.

64 B. Mitrea, *op. cit.*, în *Omagiu lui C. Daicoviciu*, p. 412, fig. 3.

65 M. Mircev, *op. cit.*, în *IAI*, XXV, 1962, Sofia, p. 105, 120 și pl. XV/6, XXI/6 și XXXVIII/4.

66 M. Petrescu-Dîmbovița, *Cimitirul hallstattian de la Stoicani*, în *MCA*, I, 1953, p. 189 și fig. 10/4 c. pl. X/5 a—b etc.

67 S. Morintz, *Săpăturile de la Bîrsești*, în *MCA*, VI, 1959, p. 233, fig. 2/1.

68 A. Aricescu, *Die bodenständige Bevölkerung der Dobrudscha..., loc. cit.*, fig. 1.

69 I. H. Crișan, *Ceramica daco-getică*, Editura Meridiane, București, 1968, p 28

vasele grecești, atît amfore [70], cît mai ales cupe de Delos ori de Megara [71], fără însă ca numărul lor să fie, totuși prea mare.

Vasul miniatural nedecorat (fig. 17/a), depus ca ofrandă în urna mormîntului nr. 5, reprezintă un tip evoluat din paharele globulare cu picior hallstattiene tîrzii, decorate cu proeminențe-apucători ori caneluri oblice, de genul celor descoperite la Ferigele [72].

A doua grupă o formează ceramica cenușie, lucrată la roată. Ea cerea meșterilor olari o mai mare îndemînare, alegerea unei argile de bună calitate și arderea vaselor în condiții speciale. Trebuie amintit că ceramica cenușie, folosită în această epocă, nu aparține unui singur element etnic. La început ea a fost produsă și folosită de greci, apoi de tracii sudici, iar mai tîrziu și de geto-daci. Din acest motiv, nici răspîndirea, la început prin schimburi comerciale, a ceramicei cenușii grecești și sud-tracice, și nici influențele reciproce, ulterioare, în execuția vaselor, nu sînt excluse. Unele vase sud-tracice sau geto-dacice, care reproduc formele grecești, nu copiază întotdeauna fidel modelele inițiale, ci le-a modificat și dezvoltat adesea după tradițiile olăriei locale.

Urna mormîntului nr. 4 (fig 14), care imită, oarecum, vasele *crater* grecești și se apropie ca formă de vasul cenușiu din cimitirul I (fig. 7), lucrat la roată, se deosebește totuși de modelele inițiale, prin felul de prindere a torților, găsindu-și analogii în descoperirile de la Branicevo [73] și Seuthopolis [74].

Castronul înalt (fig. 11) reprezintă execuția la roată a străchinii cu buza adusă spre interior, formă frecventă la sfîrșitul primei epoci a fierului, atît la noi, cît și în țările vecine, dar care mai persistă încă o bună perioadă de timp și la începutul epocii La Tène. Castronul acesta se aseamănă cu unele vase descoperite la Satu Nou [75], Murighiol [76], Histria [77], Ravna [78], Branicevo [79] etc.

O formă de vas derivată, de asemeni, din formele mai vechi, hallstattiene [80], este strachina cu marginea larg răsfrîntă (fig. 9) și care se apropie mai mult de unele exemplare descoperite la Histria [81].

A treia grupă, puțin numeroasă, o formează ceramica grecească de import, reprezentată prin mai multe fragmente de amfore elenistice des-

---

70 Ibidem, fig. 19 ; R. Vulpe, *Șantierul arheologic Popești*, în *MCA*, III, 1957, p. 231 și fig. 11, 3—7.

71) I. H. Crișan, *op. cit.*, fig. 51, 52 ; R Vulpe, *op. cit.*, în *MCA*, III, 1957, p. 231—232 și fig. 12, 13, 14 ; *MCA*, VI, 1959, p. 313 și fig. 10/1—6 ; *MCA*, VII, p. 332 și fig. 7/6.

72 A. Vulpe, *Ferigele*, p. 54, pl. VI/18—22 ; 25.

73 Tv. Dremsizova, *op. cit.*, p. 169, fig. 6.

74 M. Cicicova, *op. cit.*, p. 42, fig. 4/2

75 B. Mitrea, C. Preda și N. Anghelescu, *op cit.*, în *MCA*, VII, p. 286, fig. 3/6.

76 Expectatus Bujor, *op. cit.*, în *SCIV*, 3—4, VII, 1957, p. 248 și fig. 8.

77 Suzana Dimitriu, *Cartierul de locuințe din zona de vest a cetății, în epoca arhaică, în Histria II*, București, 1966, p. 51, cat. nr. 475, 479—485.

78 M. Mircev, *op. cit.*, în *IAI*, XXV, Sofia, 1962, p. 101—102, pl. X/5, XII/2,5.

79 Tv. Dremsizova, *op. cit.*, p. 171, 192, tumulul IX, fig. 8/5 ; tumulul XIX, p. 177—180, fig. 19/1,3.

80 Al. Vulpe, *Cimitir din prima epocă a fierului la Ferigele*, în *MCA*, V, p. 364 și fig. 2/2 ; idem, *Ferigele*, București, 1967, pl. II/13—20 și pl. III.

81 Suzana Dimitriu, *op. cit.*, p. 51, cat. 478, pl. 59.

coperite în zona necropolei, cum și de cănița acoperită cu firnis negru, depusă ca ofrandă în urna mormîntului nr. 7, și care datează din ultima parte a sec. IV î.e.n. [82].

Printre celelalte obiecte de inventar se remarcă îndeosebi cele de metal. Cuțitașele descoperite în mormintele nr. 7 și 11, sînt dezvoltate din obiecte similare hallstattiene [83], fiind asemănătoare cu cele găsite atît în așezările, cît și în mormintele sud-tracice ori geto-dace din a doua epocă a fierului. În acest sens amintim descoperirile similare de la Satu Nou [84], Telița,[85], Popești [86], Poienești [87], Dobrina [88], Ravna [89] etc. În aceleași morminte (nr. 7 și 11) au apărut, alături de cuțitașe, zăbale de fier, primitiv executate. Ritualul este comun pentru lumea scitică și traco-ilirică de la sfîrșitul primei epoci a fierului [90], dar se păstrează și mai tîrziu, așa după cum o indică descoperirile de la Dobrina [91] și Zimnicea [92]. Este foarte probabil ca aceste morminte să fi aparținut unor luptători, posibilitate indicată și de descoperirea unui vîrf de săgeată de bronz în mormîntul nr. 11. Amintim că vîrfuri de săgeți cu trei muchii au mai apărut în morminte, la Telița [93], Murighiol [94], Poienești [95] etc.

Printre obiectele de podoabă feminină se remarcă îndeosebi brățările găsite în mormîntul nr. 9. Ele au fost strînse în antichitate împreună cu celelalte mici obiecte de bronz și de fier, deformate din cauza arderii și depuse odată cu oasele incinerate și cu cenușa defunctei. Obiceiul era răspîndit, întrucît îl întîlnim în multe alte necropole din aceeași vreme : la Satu Nou[96], Telița [97], Murighiol [98] etc. În categoria podoabelor se încadrează și cele trei mărgele de sticlă din urna mormîntului nr. 5, element frecvent în alte descoperiri similare.

Ritul funerar, constatat pînă în prezent în cimitirul II de la Bugeac, este în exclusivitate incinerația. Lucrul este perfect dovedit de cele 12 morminte (nr. 1—7, 9, 11—14) în care s-au găsit resturi de incinerare. Cele două morminte cenotaf (nr. 8, 10), in care n-au fost depuse resturile

---

82 *Sir John and Lady Beazley Gifts 1912—1966*. Published for the Ashmolean Museum by the Oxford-University Press, Londra, 1967, p. 105, 391, pl. LV.

83 A. Vulpe, *Ferigele*, p. 62 și pl. XVIII.

84 B. Mitrea, C. Preda și N. Anghelescu, *op. cit.*, în *MCA*, VII, p. 286 și *MCA*, VIII, p. 371.

85 G. Simion și Gh. I. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 380—381, fig. 5/3, 14.

86 R. Vulpe, *Șantierul arheologic Popești*, în *MCA*, V, 1959, p. 342 și fig. 1/2.

87 R. Vulpe, *Săpăturile de la Poienești*, în *M.C.A.*, I, 1953, p. 433—434 și fig. 161/, 185, 215/3, 238.

88 M. Mircev, *op. cit.*, în *Buletin du musée national á Varna*, tom. I, XVI, 1965, p. 33 și urm., pl. XI.

79 M. Mircev, *op. cit.*, în *IAI*, XXV, Sofia, 1962, pl. XXXII/1,2 și XXXIII/2.

90 A. Vulpe, *Traci și iliri la sfîrșitul primei epoci a fierului în Oltenia, SCIV*, XIII, 2, 1962, p. 311.

91 M Mircev, *op. cit.*, în *Buletin du musée national á Varna*, tom. I, XVI, 1965, pl. XII.

92 Materialul în Muzeul Național de Antichități — București.

93 G. Simion și Gh. I. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 381 și fig. 5/1.

94 Expectatus Bujor, *op. cit.*, în SCIV, VI, 3—4, 1955, p. 578.

95 R. Vulpe, *Săpăturile de la Poienești*, în *MCA*, I, 1953, p. 312—315 și fig. 99.

96 B. Mitrea, C. Preda și N. Anghelescu, *op. cit.*, în *MCA*, VII, 6. 286.

97 G. Simion, și Gh. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 380—381 și fig. 5/3, 14.

98 Expectatus Bujor, *op. cit.*, p. 578

defunctului, nu par să schimbe caracterul unitar al practicii folosite în această necropolă.

Pînă în prezent nu aveam date asupra modului în care se făcea arderea corpurilor. N-au fost descoperite morminte-cuptor [99], ori alte dovezi care să indice practicarea incinerației pe loc. Nu este exclus ca populația de la Bugeac să fi folosit arderea in *ustrina*, practică în uz, în acea vreme la Dunărea de Jos, așa după cum au dovedit-o descoperirile mai vechi de la Zimnicea [100]. Se observă că atît în urne, cît și în mormintele „în cutie de piatră“ erau depuse numai o parte din oasele incinerate ale defunctului.

În acest cimitir se constată, pînă acum, practicarea a două ritualuri de înmormîntare, ceea ce ar permite să se distingă două tipuri de morminte. La unele morminte (nr. 1—5, 7, 12), oasele calcinate, cenușa și diferitele obiecte de uz propriu ori de ofrandă, au fost depuse în urne funerare întregi sau fragmentare, acoperite — de cele mai multe ori — cu un capac constînd fie dintr-o strachină, fie din plăci ori bolovani de piatră locală. Uneori, ca în cazul mormîntului nr. 4, urna era protejată atît deasupra, cît și pe părțile laterale, de cîteva plăci de piatră.

Al doilea tip de morminte îl formează cele „în cutie de piatră“, în care atît urna, cît și resturile incinerate, obiectele de ofrandă sau cele de uz personal, erau protejate de o manta de bolovani. Uneori, ca în cazul mormîntului nr. 9, vasele de ofrandă puteau fi așezate deasupra mormîntului printre pietre, fără a fi protejate în mod special. În acest tip pot fi încadrate și cele două morminte cenotaf, fără resturi de incinerație, din care nu lipsesc însă alte obiecte de inventar.

Cu mici devieri, toate mormintele au aceeași orientare, nord-sud.

Cu toate că cercetările nu sînt decît la început, pare a se putea distinge și o anumită grupare a mormintelor în teren, în funcție de cele două tipuri amintite. Mormintele în urnă au apărut pînă acum numai în partea de nord-est, la capătul pantei. Este vorba de mormintele 1—4, descoperite cu ocazia săpării gropii ghețăriei 3 (fig. 2/3), cum și de mormintele nr. 5—7, 12 (fig. 3). Mormintele „în cutie de piatră“ sînt grupate mai ales către sud-vest, unde terenul este puțin în pantă.

Pînă în prezent nu se poate face însă o distincție cronologică sigură între cele două tipuri de morminte. Amintim, totuși că în mormintele „în cutie de piatră“ n-au apărut pînă acum fragmente ori vase ceramice lucrate la roată. Acest fapt, ca și aspectul oarecum arhaic al inventarului, ar indica o vechime mai mare a mormintelor „în cutie de piatră“, decît a celor în urne.

Din punct de vedere cronologic, cimitirul II de la Bugeac poate fi datat, pe baza celei mai mari părți a inventarului descoperit pînă acum, în secolul IV î.e.n., fiind contemporan cu necropolele de la Zimnicea [101], Satu Nou [102] și Grădiștea-Călărași [103].

---

99 R. Vulpe, *op. cit.*, p. 312—315, 490, fig. 96, 97.

100 I. Nestor, *Raport sumar asupra campaniei de săpături arheologice de la Zimnicea*, în *SCIV*, II, 1950, 1, p. 98.

101 Vezi mai sus nota nr. 39.

102 Vezi mai sus nota nr. 40.

103 Vezi mai sus nota nr. 41

În sprijinul aceleiași încadrări cronologice probează și asemănările constatate între materialul cimitirului și unele descoperiri din Bulgaria de la Ravna[104], Branicevo[105] etc. Unele apropieri observate între inventarul acestei necropole și alte materiale din cimitirele mai vechi de la Cernavodă, Dobrina, sau chiar cu unele descoperiri hallstattiene, nu reprezintă indicii suficiente pentru o coborîre a datei de început a necropolei, în stadiul de astăzi al cercetărilor, mai jos de începutul sec. IV î.e.n., ci doar dovada perpetuării firești a unor forme și tipuri de obiecte, pe parcursul unei mai îndelungate perioade de timp. În aceeași măsură, nici asemănările constatate cu mormintele din necropolele mai tîrzii de la Telița[106], Murighiol[107] etc. nu sînt îndeajuns de concludente, deocamdată, pentru a urca limita superioară a acestei necropole pînă în sec. III î.e.n.

Prezența la Bugeac, într-o zonă relativ restrînsă, a două cimitire de incinerație din aceeași epocă implică existența în apropiere a uneia sau a mai multor așezări geto-dace care să le fi folosit. Simplele cercetări de suprafață întreprinse pînă acum n-au putut duce deocamdată la descoperirea lor. Dar nu departe de aici, în cîteva locuri favorabile unor așezări umane, apar atît în apropierea cimitirului I — pe Ceairul Bugeac (fig. 1) — cît și a cimitirului II — pe Ceairul lui Moș Marinciu — (fig. 1), numeroase materiale tîrzii, romano-bizantine și feudal-timpurii. Este foarte posibil ca în această arie, sau undeva în apropiere, să fi fost și așezările geto-dace contemporane necropolelor. Dacă luăm în considerație numărul mare de morminte descoperite pînă acum în acest loc, la care am putea adăuga și multe distruse de lucrările mai vechi, mai ales în zona cimitirului I, ținînd seama și de faptul că cercetările nu sînt decît la început, putem presupune că au existat aici așezări sătești care depășeau simple staționări de scurtă durată.

Comunitățile umane de aici întrețineau strînse legături, așa cum o dovedesc materialele descoperite, atît cu alte comunități vecine, cît și cu tracii sudici, ori cu negustorii greci, ajunși aici pe calea cea mai lesnicioasă a antichității — Dunărea

Efectuarea în viitor a unor cercetări sistematice ne va permite să cunoaștem mai bine cultura materială și viața spirituală a populației băștinașe din această parte a Dobrogei și va contribui la înțelegerea mai exactă a unor caracteristici locale, a procesului de răspîndire a valorilor materiale și culturale de cele două părți ale Dunării, cum și la înmulțirea cunoștințelor privind legăturile cu lumea greacă și sud-tracică.

---

104 mai sus nota nr. 42.
105 mai sus nota nr. 43.
106 sec. IV—III î.e.n.; în G. Simion și Gh. I. Cantacuzino, *op. cit.*, p. 381.
107 sec. III î.e.n.; în Expectatus Bujor, *op. cit.*, *SCIV*, VII, 3—4, 1956, p. 251.

RÉSUMÉ

LES CIMETIERES D'INCINERATION GETO-DACES DE BUGEAC-OSTROV

Sur le territoire du village Bugeac-Ostrov, au sud-ouest du district de Constantza, ont été récemment identifiées deux nouvelles nécopoles autochtones géto-daces.

Le cimetière no I a été découvert au mois de janvier 1965, lors des travaux pour la modernisation de la route nationale Constantza—Ostrov (fig. 1).

On a retrouvé quatre tombes d'incinération. Le rituel consistait à déposer les os calcinés dans des urnes recouvertes d'une pierre. Comme urnes, ont été utilisé deux vases de tradition hallstattienne, travaillées à la main (fig. 4 et 6), une amphore hellénistique (fig. 5) et un vase-cratère en terre cuite grise (fig. 7). Dans l'urne du tombeau no 1 on a trouvé aussi deux fibules du type thrace archaique (fig. 18/a, b).

Ce cimetière, si nous rapportons à divers aspects culturels semblables du bas Danube, est partiellement contemporain des nécropoles de Zimnicea, Satul Nou et Grădiștea-Călărași, datant, plus exactement, du IV^{e} s. av. n. è.

Le cimetière no II (fig. 1 et 2) a été identifié au mois de février 1966, au moment où l'on creusait une fosse pour une glacière appartenant à la section piscicole de Bugeac. Quatre tombes furent découvertes à cette occasion (no 1—4). Pour obtenir des données supplémentaires, on a effectué, au printemps de l'année 1966, un petit sondage, qui a permis de retrouver trois autres tombes (no. 5—7). En reprenant les fouilles au printemps de l'année 1968, on a trouvé sept autres tombes (no 8—14).

Le rite funéraire constaté jusqu'à ce jour était l'incinération. On pratiquait deux rituels d'enterrement, ce qui permet d'identifier deux types de tombes. Pour quelques urnes (no 1—5, 7, 12) les os calcinés, les cendres et les objets d'usage personnel ou d'offrande étaient déposés dans des urnes comlpètes ou fragmentaires, recouvertes d'une terrine, de plaques ou de grosses pierres de la région. Le second type comprend des tombes „en boîte de pierre", dans lesquelles l'urne, aussi bien que les restes incinérés et les objets d'offrande ou d'usage personnel, étaient protégés par une couche de grosses pierres. Pour le moment, on ne peut pas encore établir une distinction chronologique sûre entre les deux types de tombes. L'aspect tant soit peu archaïque de l'inventaire dans les tombes en „boîte de pierre", indiqueraient une époque plus ancienne pour ce type que pour les tombeaux à urnes.

L'inventaire le plus riche et le plus représentatif de toute la nécropole consiste en produits céramiques, qu'on peut diviser en trois groupes.

Le premier groupe comprend la céramique locale, travaillée à la main. On y distingue des vases (fig. 8, 10, 12, 16, 20, 24 a—b, 25, 36 et 37) qui ont de nombreuses analogies dans les sites des necropoles de la même époque, et dont la descendance des urnes halstattiennes est évidente. Le vase trouvé dans la tombe no 10 (fig. 33) représente un type hybride, qui résulte de l'influence de la céramique grecque sur la céramique locale.

Une seconde catégorie est formée par les terrines travaillées à la main et utilisées comme couvercles (fig. 15, 21/b) ou bien comme support (fig. 21/a) pour les urnes d'incinération.

Une autre catégorie comprend les asiguières utilisées soit comme urnes (fig. 19), soit comme vases d'offrande (fig. 13, 27).

Un second groupe, peu nombreux d'ailleurs, est formé par le céramique grise, travaillée à la roue. L'un de ces vases (fig. 14) imite les cratères grecs ; on en trouve des analogies surtout chez les thraces du sud. Deux autres (fig. 9, 11) dérivent des formes hallstattiennes plus anciennes.

Le troisième groupe est formé par la céramique grecque d'importation, représentée par des fragments d'amphores hellénistiques, trouvées dans la zone de la nécropole, ainsi que par la petite asiguière recouverte de vernis noir, déposée comme offrande dans l'urne du tombeau no 7.

Le reste de l'inventaire est formé, dans sa plus grande partie, de divers objets en métal : couteaux, mors, une pointe de flèche, des bracelets en bronze, des appliques, etc.

En se fondant sur la plupart des objets trouvés, on peut fixer comme date pour le second cimetière de Buceag, le IV^{e} s. av. n.è., il est donc de la même époque que les nécropoles de Zimnicea, Satul Nou, Grădiștea-Călărași, Ravna, Branicevo, etc.

La présence de deux cimetières d'incinération de la même époque, dans une zone relativement restreinte, trahit l'existence dans le voisinage, d'un, ou même de plusieurs habitats géto-daces, qui les auraient utilisés. Mais les simples recherches de surface, entreprises jusqu'à ce jour, n'ont pas permis pour le moment de les découvrir.

Des recherches systématiques, exécutées à l'avenir, permettront de mieux connaître la culture matérielle et la vie spirituelle de la population autochtone de cette partie de la Dobroudja et nous ferons comprendre les caractéristiques locales, ainsi que l'expansion des valeurs matérielles et culturelles sur les deux rives du Danube. De cette manière, les connaissances que nous possédons sur les rapports de la Scythia-Minor avec la Grèce et la Thrace méridionale s'amplifieront.

E R A T Ă

Pagina	Rîndul	În loc de:	Se va citi:
33	17	1958	1957
86	nota 60	*Dacia*, NS, V, p. 68	*Dacia*, NS, VII, p. 68
101	nota 4	б оинаке	в Оинаке
104	nota 27	бтепное повозжъе и приуерноморы в епоху	Степное Поволжъе и Причерноморъе в эпоху
105	12 de jos	a faucilles	6 faucilles
136	4 de jos	Murighiol	Mahmudia
137	11 de jos	Phocacea	Phoceea
193	nota 3, rîndul 2	începutul formării culturii Latène geto-dace la Dunărea de Jos, în *MCA*, IV	p. 243—252 ; *MCA*, III, 1957, p. 247—254 ; *MCA*, V,
202	nota 38, rîndul 2	în a doua jumătate	în prima jumătate
269	9 de sus	astfel, dintre cele	astfel, sînt dintre cele
272	nota 3	кирамика	керамика
295	17 de sus	larg	clar
295	17 de jos	talpă sau o	talpă ca o
295	5 de jos	Propoziția : „Celălalt capăt al toartei este incizată cu linii în unghi"	se suprimă
297	6 de sus	fig. 20	fig. 21
301	4 de jos	nostru	nostru. 68
302	10 de sus	18 d	19 d
309	40	Οὐαλέρ (ιοῦν)	Οὐαλέρ (ιον)
309	41	Ἀυανέω:⟨α⟩	Ἀθανέων ⟨α⟩
309	I,53	Εὐηηβῆς	Εὐσηβῆς
310	I,11	Κόρν (ηλιου)	Κορν (ελίου)
310	II,5	Ζωοίμον	Ζωσίμον
310	14	Torquillina	Tranquillina
310	I.27	fiul lui Pharnakos	fiul lui Thodoros
312	30	Artemides	lui Artemis
345	7 de sus	descoperirile	descoperiri
386	nota 118, rîndul 1	în NS	în *Dacia*, NS
409	nota 3, rîndurile 2—3	логилышк ранеофеодалъном эпоху	могильник раннефеодальной эпохи
429	8 de jos	жеолитическая... в хыршове	Неолитическая... в Хыршове
430	3 de jos	sobeudscha und Beziehungen	Dobrudscha und ihre Beziehungen
431	6 de sus	медтидии (Добрудта)	Меджидия (Добруджа)
434	29 de sus	элининизмичезкий	эллинистический
434	29 de sus	Добрудте	Добрудже
434	30 de sus	вас-конок	раскопок
436	13 de sus	Peef	Peek
438	17 de sus	NS, 1958	NS, II 1958
441	27 de sus	ппгредалъные одряды	погребалъные обряды
450	7 de sus	гпаффита	граффита
451	21 de sus	архимектира	архитектура
451	42 de sus	Pop	Popa
451	47 de sus	Pop	Popa
452	44 de sus	Двувбрядовыи могилъндк раннефедалъной эпохи в капул виилор	Двуобрядовый могилъник раннефеодалъной эпохи в Капул Виилор
509	5 de jos	307	269